

Indholdsfortegnelse

Prolog
Rejsen til Bali og ankomsten
Ligbrændingsceremonien
Turen til Nord - Bali
Heldagstur til Øst - Midt - Bali
Kunstnerbørn på Bali
Skæbnemøder
Semara Ratih - Gruppen i Ubud og mit besøg hos Anom
Epilog

Prolog

En bog om min rejse til Bali i januar 2004 har jeg skrevet først og fremmest for min egen fornøjelses skyld.

Da jeg vendte tilbage til Europa, fik jeg noget af et kulturchok, fordi jeg oplevede Europa som fremmed, brutal og kold. Mit ophold på Bali havde forvandlet mig: Jeg følte, at hver eneste celle i min krop var ny. Jeg så verden med andre øjne. Jeg følte mig som en fremmed i den kultur, som jo ellers havde opdraget og formet mig gennem de sidste 50 år.

(Mine første leveår 1950-54 tilbragte jeg i Burundi i Afrika, hvor mine lægeforældre var udstationeret. Her hørte jeg tre forskellige sprog, fransk, amerikansk og det afrikanske sprog kirundi, før jeg lærte dansk i Danmark.)

I denne fremmedgjorthed, som varede i de følgende måneder, havde jeg et stort behov for at "vende tilbage til Bali" ved at skrive om mine usædvanlige oplevelser og på denne måde "bygge bro" mellem to forskellige verdener.

Nu mange år efter min tur til Bali oplever jeg beskrivelsen i 1. kapitel som noget, der dengang bare skulle overstås for endelig at nå til det væsentlige, mine Bali oplevelser. Uden at jeg har bestræbt mig på det, oplever jeg mine skildringer som en psykologisk udviklingsproces af en europæer, som bliver integreret i en anden kultur.

Efterhånden som jeg beskrev mine fantastiske oplevelser, opstod tanken i mig, at andre måske ville kunne få glæde af at læse om mine oplevelser.

Dette er naturligvis mit håb og oprigtige ønske for mine læsere, som jeg hermed ønsker god fornøjelse med "Tak skønne Bali."

Rejsen til Bali og ankomsten

9.1.2004

Natten før afrejsen bragte ikke megen søvn... med al den rejsefeber i kroppen. Stod op flere gange for at huske ting i hjemmet, som jeg havde glemt. Nåede lige at falde i søvn, da vækkeuret kl. 4.30 brutalt "bebudede", at så kunne jeg godt stå op.

Kørte af sted 5.25 og ankom i snevej til Billund 6.40.

Alt gik glat!! Min mand gik med ind i lufthavnen og skrev navneseddel til kufferten.

Jeg satte kontaktlinserne i og tog rørende afsked med ham.

I gaten sad jeg bare helt stille på en stol, helt stiv i blikket af søvnmangel og spænding. Fik en kop kogt vand og lavede min egen te. Gik ombord. Fik vinduesplads og betragtede hvordan vingerne først skulle afises, før vi kunne gå i luften med 25 minutters forsinkelse.

Jeg så solen stå op og nød solskinet i ansigtet.

I Amsterdam gik de fem timers ventetid utrolig hurtigt. Efter at have nettet mig gik jeg en lang vej hen til det sted, hvor jeg skulle tjekkes ind. Så mig om i butikkerne, hollandsk kunst, kakler, porcelæn, servietter, lys, billeder, malerier - alle med maleriske hollandske motiver.

Så også en maleriudstilling med et originalt billede af van Gogh - et selvportræt - et af de mange. Hans øjne var helt lyseblå og ansigtet asymmetrisk. Jeg tjekkede ind hos Cathay Pacific. Det varede over en time, fordi en hel asiatisk familie skulle have alle deres navne kontrolleret via telefonkontrol.

Fik sidste plads på flyet. Lærte at man skal skynde sig at tjekke ind med det samme, for at få en god plads.

Jeg kom til at sidde helt bagerst i halen ved siden af en ældre hollandsk herre, der skulle på besøg hos sin søster i Australien. Han tilbød mig vinduespladsen, da han oplevede, hvor spændt og interesseret jeg var i rejseoplevelser.

"Jeg har allerede foretaget rejsen så mange gange, så sid du bare her", sagde han. Først modvillig, derefter kisteglad tog jeg imod hans tilbud. Jeg sad bag vingen og havde en fin udsigt. Strakte hals hele vejen fra Amsterdam, tværs over Rusland, Mongoliet og ned gennem Kina, havde så meget adrenalin i kroppen, at det bare var plat umuligt at lukke et øje. Så solnedgangen indirekte, idet solens stråler skinnede på flyet.

Det var så utrolig smukt!

Til min store overraskelse fløj vi over Rusland.

Først over Kaliningrad og Litauen. Så St. Petersborg i fuld nattebelysning. Det var så imponerende og smukt at se byen badet i guldbelysning. Den lignede en by af guld.

På et tidspunkt lyser nogle mærkelige bål op i landskabet. Jeg tror det er nogle primitive former for fyrtårne, da der er floder og søer overalt, men min nabo forklarer mig, at "bålene" er gas og olie - borerer.

Min nabo fandt et kort på vores sæde, der viste rejseruten, som vi studerede. Kl. 16.45 blev alt buldermørkt udenfor.

Vi har nu rejst i ca. 4 timer siden kl. 13.20 (gammel tid) og mangler nu 8 timer, før vi mellemlander i Hongkong. Vi har fået varm mad og saft. Jeg får serveret først, fordi jeg er vegetar. Maden er kinesisk. Alt er pakket nydeligt ind i små plastikposer. Vi flyver 10.000 meter højt og der er - 61 grader udenfor, altså vintervej!! Jeg ser sne, sne, sne alle vegne, skovområder på Jurabjergene. Senere ser jeg Mongoliet, Gobi, bjerge, floder og sne i en uendelighed. Jeg kan ikke i øjeblikket se mig mæt på dette landskab. Rejseruten med de nærmeste byer er vist på en lille fjernsynsskærm foran én på rygstødet.

Billedet skifter hele tiden, fordi vi hele tiden flytter os — 10.000 km. skal vi rejse, før vi når til Hongkong. I det lille fjernsyn kan man vælge mellem kinesiske voldsfilm, en film med Dustin Hoffman eller en forfærdelig film om nonners liv et eller andet sted i verden. Så noget af den sidstnævnte og fik det utrolig dårligt, men fik så endelig slukket for kirkens rædsler eller pænere sagt - skyggesider.

Der er Discovery programmer med interessante indslag f.eks. spørgsmålet om Troja og Atlantis er det samme? Er Sydamerika Atlantis? Nævnte forskere var Jim Bailey og Prof. Alan Kolata. Skulpturer ligner negroide beviser for tidlig atlantisk søfart. Hvordan kunne grækere og ægyptere kende Amerika? Sydamerika har sandsynligvis altid ligget der, hvor det svundne Atlantis findes.

Giver dette mening? Det var hvad jeg lige i farten kunne notere mig.

Så lige med ét blev jeg så forfærdelig søvrig og brikkerne faldt i. Jeg sov så fast og dejligt et øjeblik indtil der blev råbt breakfast! - højt fordi jeg havde ørene fulde af ørepropper!!

Nå, det var jo helt rart at få mad igen og verdens dejligste te - kinesisk te - nej for den, hvor kineserne kan lave te, som smager. Stewardesserne var så smukke og sympatiske, at det var en fryd.

Jeg havde haft et lille problem på vejen derover. Jeg frøs, så det knagede. Så fik jeg to ekstra tæpper udleveret, samtidig med at jeg isolerede ydervæggen med alle de aviser der var, og da det stadig ikke hjalp, spurgte jeg, om der kunne komme mere varme på. Det kom der og lidt efter havde jeg det dejlig varmt, og da var det, at jeg faldt i søvn.

Vi ankom til Hongkong i gråvej, derfor så jeg ikke byen eller landskabet omkring storbyen. Jeg skimtede fra lufthavnen, hvor jeg mellemlandede i ca. 2 timer, højhuse og flotte kegleformede bjerge. Det var et smukt syn, og det ville nok have været et unikt syn i klart vejr.

Overalt i lufthavnen var blomsterkasser med orkideer i alle mulige flotte farver. Jeg genkendte nogle, som jeg havde derhjemme. Det er meget livsbekræftende med smukke blomster, de højner livskvaliteten. Alle mennesker burde være omgivet af ekstrem smukke blomster især i mørke tider, i psykisk mørke tider og i årstidernes mørke tider. På mig virker smukke blomster højst oplivende. Jeg fyldes med glæde og livsmod.

I skrivende stund reflekterer jeg over hinduismen...

I hinduismen gennemgår mennesket udviklingen fra det laveste levende væsen - fra stenen, blomsten til dyret og mennesket. Mennesket kan som straf blive til dyr igen.

Det er dog tvivlsomt, om jeg har forstået balineserne korrekt på dette sidste punkt.

Problemet med balinesere er, at de siger noget forskelligt alle sammen. Til tider har man fornemmelsen af, at de siger dét, de tror, man gerne vil høre. Det er ikke helt nemt at blive klog på. Det er kun hindupræsterne, der har den absolutte viden om en given ting inden for hinduismen.

Ønsket om et bedre liv i det næste liv gør, at man må leve i harmoni med sig selv og sine omgivelser. Derfor stræbes efter at skabe ligevægt mellem gode og onde kræfter og sort og hvid magi, så kræfter og magi ophæver hinanden. Balineseren tilpasser sig de eksisterende regler og normer og prøver ikke at overbevise omgivelserne om egne holdninger.

Det findes 4 kaster: Brahmana, Satriya, Wesya, Sudra.

Balinesernes højeste Gud: Sanghyang Widhi.

Hinduguder: Brahma, Shiva, Vishnu.

Animisme betyder, at guderne er overalt og alting er besjælet af guderne og forfædrene, f.eks. et træ, et musikinstrument, en særlig sten.

Loven om karma kan beskrives som et regnskab over gode og onde handlinger. Enten opnås i næste liv en bedre position eller sjælen må tage bolig i et ringeagtet dyr, f.eks. en hund.

Bønnen skaber harmoni og sker i templet fra tidligt om morgenen. Man må kun deltage i tempelhandling, når man er i sjælelig harmoni. Det er ikke tilladt at deltage i tempelhandling, når man har menstruation eller lige efter, der er sket et dødsfald.

Børn fra 0 - 7 år betragtes som guder og kan ikke stilles til ansvar for deres handlinger.

Kort efter fødslen begravnes moderkagen ved indgangen til huset, hvor familien sover.

Efter 42 dage gennemgår mor og barn en renselsesproces, hvor barnets navlestreng gemmes i et skrin.

I barnets første 3 måneder, må det ikke berøre jorden, fordi det skal beskyttes mod den urene jords onde ånder. Der efter velsignes barnet og får navn.

I de lavere kaster får barnet navn efter hvilket nummer det er i børneflokket. Er barnet det fjerde barn, kommer det som pige til at hedde Kitut. Som dreng det samme i udtalen, men på skrift er forskellige konsonanter placeret foran Kitut. Jeg kender både en kvinde og en mand ved dette navn. Den dame som gav mig massage hedder Kitut, ligeså vores chauffør, men han kalder sig Gustav, fordi han er turist chauffør.

I de højere kaster har man individuelle navne.

Efter et år - det vil sige ifølge den balinesiske kalender 210 dage - kronrages barnet på nær en lille tot. Moderen fremstiller en offergave til landsbytemplet og barnet er nu medlem af lokalsamfundet.

10.01.

Nu tilbage til Hongkong! Der er to timers ventetid før afgang til Denpasar. Jeg kikkede lidt på de utrolig fornemme forretninger og udstillinger med silke, diamanter og andre flotte smykker.

Afgang 10.45 og nu 5 timers flyvetur, ca. 5000 km., til Bali.

Tågen lettede hurtigt syd for Kina, og det blev det dejligste solskin. Vi fløj nu over Det sydkinesiske Hav og videre ind over Indonesien. Igen sad jeg ved vinduesplads på et sæde for mig selv!! Hvor jeg dog nød at have god plads og have den for mig selv.

Igen strakte jeg hals for at se så meget som overhovedet muligt.

Pludselig så jeg de nydeligste små "pandekager" med blå "sylvetøj": Små koraløer dukkede op hist og her i det kæmpe store hav. Det var så spændende at se farvespillet i havet. Men snart røg vi op i et skydække og det gav nogle gevaldige hop, så vi fik besked på at spænde bæltet fast. Jeg blundede en tid.

Snart var vi over land, øen Borneo, som består af bløde foldebjerger, dækket af banan og -kokospalmer. Floderne med deres røde flodsenge trådte tydeligt frem. Jorden er også rød. Nogle enkelte større byer dukkede op, ellers kun spredte landsbyområder med rismarkernes lysegrønne felter udenom. Der er overvejende røde og brunlige farver på Borneo.

Efter den store ø fløj vi ind over Java Havet, til vi nåede skønne Bali. Aldrig har jeg oplevet noget så dramatisk uden for filmverdenen som den landing, vi foretog på Bali. Der lander og letter fly på Bali med minutters mellemrum, døgnet rundt, hele året, men for mig var det LANDINGEN: Vi kom drønende i fuld fart samtidig med at flyet naturligvis tabte i højde, og pludselig var vi så lavt nede over havet, at jeg uvilkårligt tænkte: "Dette går ikke, hvor er der land?" Vi blev ved med at dale, og jeg var virkelig svedt og nervøs, sagde naturligvis ikke en lyd, sad pænt og stille og tænkte, nå ja, skal vi dø, så skal vi vel dø i det store hav, men vi kan vel svømme i land! Men til min store, store overraskelse dukkede der lige pludselig land op under os nogle få sekunder før, vi landede. Det var vildt! Det var dramatisk!

Jeg blev på alle måder revet ud af sløvsindets drømmerier i løbet af få sekunder og ankom til Bali i fuldstændig vågen tilstand. Landingsbanen er så ikke særlig lang, men lige lang nok. Når enden er god er alting godt!

Det allerførste indtryk jeg fik af Bali på landjorden, lige da jeg kom ud af flyet og ind i lufthavnen, var umådelig stærkt og positivt. Det første jeg så var nogle gamle orangefarvede tempelbygninger. Indtrykket gjorde, at jeg et lille øjeblik fik en klump i halsen af glæde. Dog, vi skulle hurtigt videre gennem paskontrol.

Efter en god times tid kom vi gennem paskontrol og fik et flot stempel. Og nu gjaldt det min kuffert. Den stod lige så fint, hvor den skulle og ventede på mig.

I køen havde jeg udvekslet adresser med nogle amerikanske damer, som inviterede mig til deres hotel, hvor de skulle deltage i et kursus om chakras.

Jeg nåede aldrig derhen, fordi jeg glemte det. Alle de nye indtryk...

Alt er nyt, nyt...

Nu skete et intermezzo jeg ikke er særlig stolt af at fortælle om, men det kommer nu alligevel:

Det næste indtryk af Bali var så forfærdeligt og hårrejsende, at jeg faktisk ønskede mig langt væk. Men da jeg allerede var uendelig langt borte og næppe kunne komme meget længere væk, besluttede jeg mig for at blive. Det forfærdelige bestod i, at jeg pludselig var omringet af folk fra alle sider, venlige smilende mænd, som var syge efter at komme til at hjælpe mig på alle mulige og umulige måder. Dragere, som ville bære min bagage og chauffører, som ville køre mig til verdens ende.

Som man måske kan forestille sig, følte jeg mig en anelse trængt, fordi jeg de første minutter på mærkelig vis både blev døv og blind og mistede al dømmekraft til at navigere gennem dette mylder af et "hjælpende" folkefærd. Da så endelig en mand begyndte at slæbe og jeg siger slæbe, for han ville absolut ikke bruge nogen vogn, for så kunne han jo ikke slæbe, ja, så fragtede han min kuffert hen til en pengeveksler, for det var jo det hele "musikken" drejede sig om, at turisterne skulle få deres penge vekslet til rupier, hvis ikke de havde \$-sedler i lommen. Altså det korte af det lange: 10-øren faldt, og jeg fattede mig og sagde til den hjælpsomme mand, at jeg meget gerne selv ville bære min kuffert på en af deres fine vogne, og at han ikke havde spurgt mig først, om jeg ønskede hans hjælp. Ja, så næbet var jeg! Jeg ejede ikke en eneste rupier, og jeg nægtede at betale ham \$10 for at fragte min kuffert 10 meter. Han blev noget lang i hovedet, men jeg var stadig europæer og tænkte som en europæer.

Nå, så kom jeg gennem den hurdle og vandrede hen imod udgangen, hvor jeg forventede at møde mine bekendte. Men det, der mødte mig udenfor, var et syn, som på ingen måde kunne sammenlignes med det uskyldige lille drama, som jeg lige havde oplevet indenfor. En hob af råbende og viftende – med noget jeg ikke kunne genkende - menneskesjæle stod foran mig, samtidig med at en hedebløge, som opstod lige så pludselig, som jeg forlod lufthavnens svale vandrehal og trådte uden for i luften, væltede mig i møde. Mit nervesystem blev momentant lammet nogle få sekunder. Men jeg blev hurtigt revet ud af den tilstand, idet flere chauffører på én gang var mere end villige til at køre mig hele verden rundt for flest mulige dollarsedler. Jeg forklarede, at mine venner skulle være et eller andet sted for at hente mig, og at jeg bare skulle finde dem. Det gav lidt "luft", selv om det var så hedt, at det ikke følte, som om der var nogen luft overhovedet. Så kom kendsgerningen, at der ikke var noget menneske, som jeg kunne sige var mine bekendte. Så jeg fastslog over for mig selv, da jeg jo kun havde mig selv, at jeg ville tage en taxi til hotellet. Næppe havde jeg tænkt tanken til ende før en meget sympatisk, meget venlig og beskeden mand henvendte sig til mig og på en bestemt, men elskværdig måde sagde, at hvis jeg ønskede en taxi, skulle jeg bare henvende mig henne ved en luge og bestille en vogn og betale der. Jeg gjorde, som han sagde, og på mirakuløs facon blev der fred og idyl i landet, og den samme flinke mand og hans hjælper dukkede op igen og fulgte mig 300 meter gennem en park af taxi biler, indtil vi pludselig havnede ved en bil, der åbenbart var hans.

Han kørte mig stille og roligt gennem byen, så stille og roligt det nu kan lade sig gøre, når der er biler og scootere overalt, og de alle kører i den forkerte side og alle kører klods op af hinanden, og når man i øvrigt ikke har sovet noget videre i mere end 24 timer eller var det 36 timer? Hans engelsk var total uforståeligt, så for hvert svar, jeg fik, blev jeg kun dummere og dummere.

Nuvel, ulyksalighedernes tid var og blev forbi, han var venlig og ærlig og kørte mig sikkert til Hotel Villa Shanti. Først gennem et noget fattigt kvarter med affald i floden og på gaderne, men pludselig (alt her sker pludseligt!) kom vi ind i det nydeligste kvarter med smukke palmer, blomstrende træer og buske overalt i røde, gule og hvide nuancer. Den ene smukke bygning efter den anden skød frem for mine øjne. Den sidste times totale forvirring og sand frustration var som blæst væk.

Vi ankom til hotellet. Her stod mine venner på trappen lykkelige over at se mig. Man troede jeg var forsvundet, da jeg ikke havde reageret på den taximand, hotellet havde sendt af sted for at hente mig.

I Guder, en af de skrækkelige viftemænd, som jeg slet ikke havde kunnet se hen på, havde stået der og viftet med et skilt med HELENEMARIA på og skulle have bragt mig hjem til hotellet!

Og jeg som troede, det var mine bekendte selv, der ville hente mig!!

Nuvel, jeg var her endelig, jeg var ikke lost, jeg var ikke druknet i Det indiske Ocean og spist af en stor fisk, så hvorfor ikke bare være glad og lykkelig og nyde livet?!

Det gjorde vi så, for mit vedkommende i 23 dage.

En venlig hoteltjener bar min koffert og taske og anviste mig mit hotelværelse.

Det lå på 2. etage i en villa med 4 lejligheder. Hotelområdet består af en have med gangstier langs med to rækker af villaer, som ligger over for hinanden. Smukke træer med blomster, hibiscus træer, fresiaagtige blomster træer, kokospalmer, andre vifteformede palmer, bananpalmer, boccaville træer, buske med blomster, som jeg ikke kender og ikke mindst kæmpestore bambus træer, som en sjælden gang svajede i brisen, der blidt velsignede os med sine kærtegn.

Værelset var vidunderligt og køligt, takket være aircondition. Et smagfuldt udsmykket værelse med stor dobbeltseng, et spejlmøbel og to smukke stole i udskåret mahogni træ.

Badeværelset rent og helt i orden med stort spejl, rigelig bordplads og et dejligt badekar.

En dør førte ud til en udendørsstue med træmøbler, liggestol, to stole og et bord. Her har jeg tilbragt nogle af mine bedste stunder, f. eks. når det regnede og tordnede. I liggestolen med en sharon over mig og i fuldstændig afslappet tilstand, ét med naturen. Det var bare lykke!!

Nu havde jeg bare én tanke i hovedet og det var hurtigst muligt at komme ned til stranden. Der var ca. to timer til det blev mørkt. Badedragten frem og så af sted de 100 meter ned til stranden. Det var en underlig følelse så pludseligt at være klædt i næsten ingenting med hvide aspargesben og arme og gå lige direkte i havet. Jeg blev lidt skuffet. Jeg trængte i den grad til forfriskningen fra et hav bad og her var vandet varmt og efter min smag ulækkert og snavset. Nå, jeg var ligeglad og svømmede rundt i et ikke særlig dybt vand, da det var ved at blive lavvandet. En kort svømmetur blev det til og jeg stod bagefter og betragtede vandet sammen med Søren, Lilians mand.

Pludselig ser vi på samme tid en lille sortstribet søslange bevæge sig ud og ind mellem korallerne og tangplanterne. Det forskrækkede os en smule. Ingen andre af danskerne, som har været på stedet gennem flere år, havde nogensinde set eller hørt om søslanger der på stedet. Senere på aftenen på en restaurant "Bonsai" talte vi med lokalfolk, som fortalte, at slangen er meget giftig, men sky. Det gjorde os lidt utrygge. De næste dage talte vi med andre som sagde, at slangen var total ufarlig, fordi dens mund var alt for lille til at få fat og bide. Nuvel, slangerne holder til mellem koraller og havplanter, så vi besluttede at afholde os fra at svømme rundt lige på det sted, hvor der var mange havplanter, og kun svømme i "rent" vand uden planter. Det var i hvert tilfælde min egen konklusion. Det gjorde jeg så de næste dage, men da flere og flere beroligede os med, at der aldrig var forekommet noget slangebid blandt turister, begyndte vi at bade ved vores egen strand igen. Jeg så aldrig mere noget til slanger i havet. Andre gjorde. Måske ville den bare lige hilse på mig på min første svømmetur og gøre mig og os alle opmærksom på, at den altså eksisterede, og at der er plads til os alle!!

Præcis ti minutter over syv hver aften synger cikaderne i ca. en halv time ved hotellet. Somme tider er de vildt højrøstede. Senere på aftenen starter så et andet kor af frøer, som hopper rundt alle vegne, især når det har regnet. Man kan se, at de puster halsen op som en ballon og siger underlige dybe lyde samtidigt med at de taler sammen i "dialog".

Cikaderne "sang" den hele nat igennem i Ubud, da jeg overnattede der i to nætter.

Også i skovene, som vi besøgte om dagen på vore ture, lød kraftige kor af cikader.

Den første aften spiste vi alle pizza på restauranten "Bonsai", fordi de der er specielt gode til det med pizzaer. Jeg var grumme sulten og tog en stor. Den gjorde mig dejlig mæt og afslappet, og jeg mærkede nu en enorm træthed og lykke og hvilede bare i mig selv. Vi spiste på stranden og betragtede i mørket den hvide bræmme af bølger ude ved korallerne, og lyttede til bølgenes kraftige brus.

Alt var nyt for mig. Den lune, milde luft. Duftene og lugtene. Sproget. De mange mørke ansigter, som hele siden sendte smil, som på alle måder virkede overvældende.

Maden smagte anderledes, selv om det var en pizza, jeg spiste. Alt var nyt! De mange gadeforretninger som vi kom forbi på vej hen og hjem fra restauranten. De samme boder og mennesker som jeg senere skulle møde hver dag på min vej. Inde bag restauranten lå en have med hundredvis af bonsai træer i alle størrelser. Hver dag sidder to mænd med fine små sakse og beskærer

bladene. De binder grene sammen, så de gror hensigtsmæssigt, og planterne tages ud af potterne så rødderne kan beses og plejes. Arbejdet gøres med en sådan nænsomhed og lidenskab og gjorde et stort indtryk på mig. De små træer betragtes som hellige træer og må under ingen omstændigheder bringes ud af landet.

Ligbrændingsceremonien

Søndag den 11.01

Min første morgen i troperne og jeg havde sovet som en sten hele natten! Vågnede ved en fugl, der sang. Den var mit første indtryk, og så lige det at jeg faktisk befandt mig i et andet soveværelse. Et stærkt sollys skinnede udenfor. Var der nogen der sagde morgenmad og hvad var klokken?? Mit vækkeur viste klokkeslettet hjemme i Danmark, altså måtte jeg lige lægge 7 timer til. Ingen appetit, men fornuften sagde prøv nu alligevel. Ganske rigtigt tre kvarter efter, i let påklædning, indfandt jeg mig i hotellets restaurant, og smilende unge mænd og kvinder kom mig i møde og anviste mig et bord ved forevisning af mine papirer. Morgenmaden bestod af frisk frugt, ananas, papaja, og små bitte bananer og vandmeloner. Desuden ristet brød med marmelade og forskellige ægge retter. Jeg fik pandekage med banan og honning og te.

Mine venner havde allerede spist, men fik øje på mig og spurgte til mig. Vi havde et fælles projekt om formiddagen, idet vi skulle overvære en kremation på stranden i nærheden. En kremation eller ceremoni på Bali er offentlig, turister må gerne være til stede under hele forløbet, blot man bærer en sharon og bluse. Det gælder både mænd og kvinder. Så vi måtte af sted og købe sharoner til os. Det blev heller ikke noget problem, for nede på stranden stod kvinder parat til at tage imod os nye turister med tilbud om at besøge deres butikker.

Balinesiske Judith (igen et turistnavn) var den første, der tilbød at sælge sine varer. Jeg lovede at komme, og vi fulgtes ad. En anden kvinde ved navn Sarah gik med Lilian, Søren og John. (Lilian er gift med Søren og John er hendes bror). Sarah havde en butik samme sted. Da vi nåede til butikkerne, masede Sarah sig på og insisterede, at jeg skulle komme ind i hendes butik først. Jeg sagde, at jeg havde lovet Judith at komme, men Sarah trak mig ind i sin butik og sagde, at hendes sharoner var de bedste. Jeg må sige, de var flotte, og da jeg senere kom hos Judith og købte badesandaler, som alle går i, kunne jeg se på hendes sharoner, at de ikke var nær så smukke som Sarahs. Men det skærer mig stadig i hjertet, at jeg svigtede hende, især da hun sagde: du lovede at komme til mig først. Senere lærte jeg, at samme Sarah er berygtet overalt for hendes frækhed, og at hun stjæler alle kunderne fra de andre handlende. Det gjorde mig selvfølgelig vred på de andres vegne. Men hun var knusende dygtig som sælger. Hun bor på vestkysten (vi bor på østkysten), men der går salget dårligt efter terrorbombesprængningen i Kuta, derfor er hun nødt til sammen med sin datter at leje et værelse og sælge her for at eksistere.

Nå, alle fik flotte sharoner og meget mere, og vi fik dem på med hjælp fra de lokale. Pludselig kommer en kæmpe lang procession af folk fra byen Sanur, alle i byen deltager med et gamelong orkester i spidsen. Alt går rivende stærkt.

Midt i det hele får jeg øje på et højt tårn malet i guld, gule og røde farver med farvede bånd og mange forskellige udsmykninger i bambus. Foran på tårnet er et tyrehoved i malet træ. Indeni tårnet ligger så den døde svøbt ind i hvidt linned. Processionen er nu nået hen til brændingspladsen. Tårnet sættes ned på jorden. Folk stiller sig i grupper. Musikerne sætter sig til rette med instrumenterne på jorden i skyggen. De har pause. Den døde ligger i en slags åben kiste.

Tårnet er anbragt på brændingspladsen

Kisten tages op af tårnet og anbringes på et stativ, bygget af friske, tykke bambus stolper, som ikke kan brænde, pga. den megen saft i træet. Kisten sættes på jorden for sig. Alle mændene, de nærmeste i familien, samles i en kreds sammen med præsten og de indleder nu en sang på sanskrit, det gamle oprindelige indiske hellige sprog. Kvinderne sidder for sig og deltager ikke i sangen. Jeg spørger en mand ved siden af mig, om det kun er mændene, der må deltage i sangen, og han svarer, at det er fordi kvinderne er dovne, at de ikke synger med. Det ved jeg ikke, hvad jeg skal sige til. Jeg fik ikke dette bekræftet fra anden side. Jeg fandt hurtigt ud af, at man bliver nødt til at spørge forskellige for at få et plausibelt svar. Men lige nu skete så meget, at der ikke var tid til andet end at følge med i handlingen.

Sangen endte. Mændene trak sig tilbage i grupper, stående. To mænd blev tilbage, hældte benzin på noget brænde og stak lynhurtigt en lang gasflamme ind under stativet og under kisten. Det begyndte straks at brænde meget kraftigt og udsendte megen røg, som ramte os alle i starten. Snart tog ilden ved for alvor, og brændingen gik meget stærkt. En mand stod i hver sin ende af stativet og holdt øje med, at brændet ikke gled ud fra centrum. Den døde blev med mellemrum lirket længere og længere ned mod ilden. Til sidst så man liget selv falde ned i gløderne. Man så kroppen forsvinde i ilden, blive sort og derefter glødende. Til sidst var der kun kraniet tilbage. Den afdødes tøj og nogle ejendele blev brændt med liget. Der var nu kun en mand tilbage, og han var meget omhyggelig med, at alt blev brændt med lige stor hastighed og på én gang. Alle fulgte opmærksomt med i brændingen, selv om man havde indtryk af, at man sludrede sammen og også lo lidt. Der var ingen tårer at se. Den døde havde været en gammel dame. En anden gammel dame var med og lignede den afdødes billede,

som en ung mand sad med på skødet. Måske var hun en søster til den afdøde. Hun var alvorlig og tænkte nok at inden længe, skulle det blive hendes tur. Gennemsnitsalderen på Bali er omkring 65 år, og så ligner de 90-årige.

Til sidst var alt brændt. Afbrændingen var sket på en metalplade. Den blev trukket ud fra "ovnen" og der blev hældt vand på. Kvinderne samledes nu omkring asken og samlede med hænderne knoglerester, som de tog med sig. Resten blev samlet sammen i et klæde og anbragt på et alter. På pladsen var forskellige altre med et væld af offergaver, mad til den døde, penge, udsmykninger, personlige ejendele alt sammen gaver til den afdøde og gaver til Gud.

Tårnet blev nu tømt for værdigenstande, fine stoffer, bånd og forskellige udsmykninger, som blev fordelt mellem de pårørende. Andet blev anbragt på alteret.

Derefter blev tårnet smidt over i en stor dyng af affald, som var der i forvejen. Bambus stativet blev skilt ad og smidt samme sted. Det virkede hårdt og brutalt, især når man tænker på, at de pårørende har lagt så meget arbejde i det. Men for dem er det en proces, der hurtigt skal overstås, for hvis ikke alt brændes omhyggeligt og grundigt kan den dodes sjæl ikke frigøres fra legemet, og det er vigtigt, for at sjælen igen kan forbindes med et nyt legeme i det næste liv.

Man fornemmede nu, at tilskuerne, byens borgere nu sivede væk, og kun de nærmeste pårørende blev tilbage.

Der blev nu sat ild til tårnet og kisten, og imens samledes familien oppe ved siden af præsten, som havde indfundet sig på sin plads på det fineste alter. Da jeg fik øje på præsten, var han i bar overkrop og var i færd med at iklæde sig hvidt tøj fra top til tå. Derefter forskellige bånd og udsmykninger, så som smykker af guld og ædelstene i ørene og omkring halsen. Til sidst en meget høj og forgyldt cylinder til hovedet. En ung mand stod ved siden af ham og hjalp med påklædningen. Senere sad han ved siden af præsten og hjalp til ved ceremonien. Det var tydeligt at han var i lære, og at han selv engang i fremtiden skulle foretage disse handlinger, med den alvor han deltog i handlingerne.

Præsten foretog nu en tid lang en rytmisk gentagelse af sungne bønner, ofringer, stænkninger af vievand, bestemte bevægelse med hænderne og udsmidninger af blomster. De samme rytmiske gentagelser i takt med de forskellige bønner til de forskellige guder. Hinduerne har kun én Gud, men denne ene har mange ansigter eller skikkelser. Derfor mange bønner. Vi turister sad i ærbødig afstand, og det blev tydeligvis respekteret.

Efter de mange forskellige bønner og foranstaltninger blev der pludselig opbrudsstemning. Man rejste sig, og de pårørende udvalgte sig nogle genstande fra offerbordet og bar det på hovedet eller i hænderne. Bylten med asken, som havde ligget på offeralteret med blomster, og som undervejs var blevet stænket med parfume, blev taget op og båret af en bestemt person, jeg tror, den samme som havde siddet med billedet af den afdøde. Alle bar et eller andet, og sammen gik de i en lang række ned til strandkanten. Nogle bar også bannere i forskellige farver. Nede på stranden blev der sat små offergaver i vandkanten, og nu nærmede en sejlbaad sig gruppen. En lille gruppe pårørende, 5-6 personer, steg ombord i båden med offergaver og den lille tøj bylt med asken, og de sejlede væk for længere ude i havet at sprede asken ud.

Så var det hele forbi, og vi gik hjem. Det hele havde taget tre timer, som vi havde faet at vide, det ville tage.

Det var en stærk oplevelse, og vi skulle lige fordøje alt det, vi havde været vidne til.

Det var stærkt at opleve, hvor naturligt de tager det hele. For os europæere virker det barskt at se liget falde ned og se selve brændingsprocessen, for balineserne er det en tilfredsstillelse at følge deres slægtning til vejs ende. Jeg finder denne proces sympatisk. De fem elementer ild, vand, luft, jord og energierne bringes ind i sammenhængen og går i processen op i en højere enhed. Du bringes tilbage til naturen, som du er kommet fra. Der er ingen kirkegårde, der skal passes. Kun i det tilfælde, hvor familier ikke har råd til at begrave den døde. Da begraves den døde i op til 5 år, hvor graven passes med ofringer i form af små kurve med ris, blomster eller penge, som det er almindeligt at gøre ved de daglige ofringer. Når så familien har fået samlet penge nok sammen til kremationen, bliver liget gravet op og brændt. Det er almindeligt, at mange eller flere familier slår sig sammen og deles om de mange udgifter en kremation fører med sig, så der ved en kremation bliver brændt mange lig på én gang. Den kremation jeg var til, var kvinden død ugen før. Liget havde i dette tilfælde fået en sprøjte på hospitalet (familien har åbenbart haft råd til det), så liget kunne holde sig til kremationen.

Mit eget ønske om at blive brændt og min aske blive spredt ud i havet blev bekræftet ved denne

oplevelse. Mit ønske er tilladt i Danmark.

Resten af dagen gik med afslapning på flere planer. Hotellets ansatte lokkede med: Would you like massage, madame? Å, ja tak! Og så fik jeg verdens bedste massage behandling af Kitut, som "masserer med hjertet", jeg følte mig i en paradisisk tilstand. Bagefter andre kvinder på spring for: Would you like manicure, madame? Å, ja tak! Fine røde negle med små blomster på fingrene. 50.000 rupier for hver behandling, det vil sige 2 gange 35 kr.

Vi fejrede Eriks fødselsdag på en flot restaurant ud til gaden, men med megen larm.

Erik og Ki er årsagen til, at vi alle kan komme til Bali til en rimelig pris og få billige hotelpriiser. De rejser to gange om året til Bali for at købe varer ind til deres Bali kunstforretning i Lillenor ved Ajstrup. De bor på det samme hotel hver gang, og når de ankommer, siger hotelfolkene: velkommen hjem! Den chauffør, de nu har hyret igennem fem år, har fået råd til at bygge sig et fint hus og har også inviteret Ki og Erik til at se det, idet han sagde til dem: Dette hus har I betalt, fordi vi har haft arbejde hos Jer. Hans kone er Kitut, som er så god til at massere.

Ki's datter Solvej er ansat i rejseselskabet Carlson Wagonlit Travel for forretningsfolk, og hun ordner alle rejserne til danskerne, som sammen med Ki og Erik besøger Bali. Vi var nok 20 danskere, som efterhånden blev samlet i anledning af Ki's 60 års fødselsdag den 1.februar og den 4. et balinesisk bryllup, som jeg desværre ikke kunne deltage i, da jeg rejste hjem den 2.februar.

Turen til nord-Bali

Den 12. og 13. januar er jeg på tur til midt og nord Bali sammen med Lilian og Søren, hendes mand og hendes bror John. Vores chauffør er den før omtalte Gustav, som taler både engelsk og dansk, som han har lært af danske turister. Turen starter kl.9.00 og vi kører til nabobyen og overværer en fantastisk Barong-dans og kris (dolk) danseforestilling med gamelan orkester. Der indledes med en enorm løve, der ustandseligt klapper med træ munden.

Original akvarel af løven

Fremstillingen er så humoristisk og jeg ler befriet.

Stykket fremstiller et gammelt eventyr, som altid fortælles på samme måde, men når forskellige grupper fortæller historien, bliver fremstillingen alligevel forskellig. Historien handler om at afparere

de onde magiske kræfter og skabe balance mellem sort og hvid magi, så ingen af parterne "vinder". Det vil sige, i vores forestillingsverden vinder det gode.

Mens handlingen udspilles, spiller orkesteret og skuespillerne taler og råber med kraftige stemmer. Den smukke prinsesse tages til fange og må lide meget ondt, men bliver reddet af prinsen, og det ender godt, idet de onde magter trækker sig efter kampen, hvor ingen af parterne vinder, og således er der skabt balance.

Stykket varer en time. Vi betalte 50.000 for (35 kr.) forestillingen. Det er standardprisen for alle opførelser i hele landet. Også her er der skabt balance!

Næste station på rejsen er et besøg i et gammelt sølvmedeværksted. Sølvsmed traditionen går i arv fra familie til familie. Sønnen eller datteren lærer kunsten af faderen eller bedstefaderen.

Vi kommer ind i et yderst beskedent værksted med kun et lille bord, hvor en ung kvinde sidder på en stol med et simpelt stykke værktøj i hånden og filer på noget sølv spændt fast i en skruestik. Det var så beskedent, at jeg nærmest fik et chok, da vi gik videre ind i en stor butik og så alle mulige former for smykker, figurer, filigran udsmykninger i sølv, også guldsmykker. Det var så overordentligt smukt, at man tabte pusten. Priserne var dyrere her, end de ville blive i Ubud, hvor vi også ville blive præsenteret for samme slags smykker. De samme traditioner går igen, selvfølgelig med nyskabelser fra de unge talenter. Så vi ville vente med at købe til senere på turen.

I en af de næste landsbyer så vi forskellige gallerier med de forskellige stilarter. Kæmpestore billeder med blomstermotiver i stærke, flotte farver. Eller blomster og fugle og sommerfugle sammen. Eller kun billeder af dyr. En anden genre var malerier af landskaber, rismarker og livet der i alle variationer, plantning af risplanterne på de grønne terrassemarker, høst ceremonien og endelig rensningen af risen. Billederne kunne også forestille en skildring fra fødsel til død og landskabsbilleder med den kæmpestore vulkan Amung Agung (3.142 meter) i baggrunden, eller de fine smukke templers forskelligheder. Vi så også en samling af antikke billeder forstillende legøng danserinder. I et lokale for sig udstilledes moderne balinesisk kunst, hovedsagelig portrætter af smukke balinesere. Lilian og Søren købte et flot billede i røde farver, der skulle passe til deres røde stue. Jeg var tiltrukket af et blomsterbillede, hvor blomsterne på billedet fortsatte ud i trærammen. Det var så fascinerende, men for dyrt for min pung, ikke for billedet. Det var et fantastisk billede, som ville have glædet os hver dag hjemme i Danmark, men jeg havde jo kun taget et "passende" beløb med til vores lille tur og var slet ikke forberedt på at møde så stor kunst. Billedet kostede ca. halvdanden million, det vil sige ca. 1000 kr. Måske finder jeg det næste gang, jeg kommer i butikken.

Efter alle de kunstneriske indtryk, teater, sølvkunst og malerier, kørte vi videre ud i den skønne natur, nordpå mod det smukke vulkanbjerg Gamung Batur 1.717 meter. Vulkanen er stadig aktiv, de sidste udbrud var i 1963 og i 1974 med mindre rystelser og dampudslip. Ellers er store udbrud sket i 1923 og 1926, hvor store områder blev oversvømmet af glødende lava. Flere end 1000 mennesker blev dræbt og 60.000 boliger ødelagt. Ved udbruddet i 1926 havde hollænderne forudsagt udbruddet, og folk nåede at blive evakueret.

Gamung Batur bjerget er det næsthelligste bjerg efter det højeste bjerg Gunung Agung. På Bali oplever befolkningen, at de gode ånder, Guderne, lever og virker omkring bjergene, derfor er bjergene hellige. De onde dæmoner lever ved søer.

Vi spiste varm mad i en restaurant med udsigt til Gamung Batur. Temperaturen var faldet en del, måske til 15 grader, fordi vi var kommet så højt op. Det var en pragtfuld udsigt deroppefra. Det var gråvejrs, og vi så sorte skyer på vej hen imod os, og ganske rigtig fik vi en regnbyge som forslog. Vi fik dejlig balinesisk mad, grønsager tilberedt på mange forskellige måder og frugt, ris dessert med kokossovs og kaffe, alt det vi kunne spise for enhedsprisen 35.000 rupier.

Udsigten til vulkanen Gamung Batur

Vi kørte nu gennem et meget frodigt landskab bestående af de skønneste rismarker inddelt i de karakteristiske terrasser. Markerne ser forskellige ud alt efter, hvilken voksefase de befinder sig i. Har risbonden lige plantet sine risplanter i det vandfyldte mudder, ja, så er marken mudderbrun med et stænk af grønt. Det dejligste syn er, når risplanterne er høje og lysegrønne. Det er et utroligt frodigt syn! Når risplanterne er klar til høst er de gule, og bønderne ses med krumme knive i hænderne på vej til markerne, eller på vej hjem med de kæmpestore høstede neg på hovedet. De er meget tunge, skulle jeg hilse at sige. Risplanterne tærskes og risene lægges til tørre på store "sier" ude i vejkanten. Hver tredje måned høstes ris. Risbønderne er hele tiden i gang med enten at udplante en ny mark eller høste.

Oppe i bjergene ser vi skove af nellike træer, avokado træer og kaffebuske ind i mellem hinanden. Engang standser vi op. Jeg vil gerne se det hele på nært hold og røre ved frugterne og måske "stjæle" en lille kvist. Jeg er så ivrig efter at se kaffebuskene lidt længere inde i skoven, da Gustav pludselig råber: "Ikke så langt ind, pas på slangerne!" Jeg troede, han lavede sjov med mig, som han gjorde så tit, men han så alvorlig ud, så jeg trak mig forskrækket tilbage.

Gustav fortalte, at hans mor engang var blevet bidt af en slange, men blev heldigvis reddet. Det sker to, tre gange om året, at man hører om slangebider. Lokalbefolkningen har ikke gummistøvler på, når de høster, de er udrustet med en krum kniv, som de hugger slangen over med, når den dukker op eller ned fra træerne. Jeg siger bare, god fornøjelse!!

Vi er nu på vej til Singaraja, den tidligere hovedstad på Bali. Her skal vi besøge Miki's og hendes lillebror Batu's forældre, og efterlade Miki og Batu der. De havde kørt med os hele turen fra Sanur og skal nu hjem på ferie i forbindelse med en af de store ceremonier i januar måned. Batu går i skole i Sanur, og hans to søstre i Sanur har til opgave at underholde ham økonomisk, for det kan forældrene ikke. De ældre brødre er allerede gift og har deres forpligtelser. Søstrene må arbejde og skaffe penge til kost, logi og skolepenge.

Miki skal giftes med danske Kim, som er søn af Ki og Erik. Kim hjælper nu til med at finansiere Batus skole. Det er dejligt, for Miki skal jo også med til Danmark om nogle måneder, og så bliver hendes søster Hooki alene om ansvaret for Batu i Sanur. Batu skal have en god uddannelse, for han skal måske være præst som sin far. Han er en underskøn dreng og udrustet med en stor intuition, jeg føler han gennemskuer alt. Han grunder over tingene og er meget alvorlig. Han er tretten år og har været hjemmefra, siden han blev ti år.

På vejen kommer vi igennem utallige små landsbyer eller blot spredte beboede områder. Vi standser ved en lille "forretning" ved vejen. Lilian og jeg stiger ud af bilen med Gustav. Inden vi er nået over vejen, er vi omringet af mindst ti mennesker, voksne og børn. De strækker hænderne ud mod os med varer og siger de få engelske gloser, de kan: "Buy from me... one dollar... you looked at me... you promise me... two dollar!" Små børn på fem år med bedende øjne fulde af håb og bøn får mit hjerte totalt til at give efter. Jeg køber en fin udskåret æske med rispinde, en anden fin lille æske

udskåret i træ, femten blyanter, nogle stykker fra hvert barn.

Inde i den "rigtige" forretning, som jo havde været vort mål, købte jeg en meget smuk ikat vævet dug. Der var så smukke ting at se og blive begejstret over, men det var utrolig stressende og glæden forsvandt, fordi alle folkene stod uden for og ville have, at vi skulle købe deres ting. Misundelsen stod malede i deres ansigter. Da vi kom ud af forretningen, blev vi igen overfaldet af de samme folk: "buy from me."... men da måtte vi bare være benhårde og mase os igennem mængden, mens vi sagde bankerot, bankerot!! og så hurtigt som muligt komme ind i bilen og slå døren i, mens arme stadig trængte sig ind med varer gennem vinduerne. Nu fik vi en fornemmelse af, hvordan det må være at blive forfulgt af pressefolk, selv om det i sandhed var en anden situation at bliver overfaldet af fattige sælgere. Miki og Batu så helt beklemte ud, for de kunne godt føle, hvor ubehageligt det havde været for os og samtidig oplevede de, hvor uendelig vigtigt det er for deres landsmænd at få solgt deres varer, så de kan overleve.

Efter et minut hvor vi har sundet os, giver jeg blyanterne til Batu på nær nogle stykker til mine børnebørn. Jeg spørger ham gennem Miki, fordi Batu endnu ikke er fortrolig med engelsk, om han har nogle søskende han kan dele dem med. Jeg får at vide, at de har nogle små kusiner og fætre.

Vi kørte videre gennem landskabet og nåede omsider Singaraja, helt oppe ved nordkysten af Bali. Man kunne mærke på Miki og Batu, at de glædede sig. Vi kom ind ad meget snævre gader. Der var lige akkurat plads til vores "folkevognsrugbrød".

Miki viste vej gennem gaderne og pludselig var vi der, og Gustav parkerede lige på pletten, så vi blokerede gaden. Mikis mor stod der allerede og ventede på os. Vi kravlede ud af bilen alle sammen og hilste på, efterlod bilen og gik nogle hundrede meter hen til deres hus. Gaderne var måske to meter brede, så vi gik i gåsegang. Overalt hilste os glade ansigter.

Man kunne se på folk, at der virkelig skete noget spændende den dag.

Vi standsede uden for et hus med mørkerøde fliser på en lille afsats med et trappetrin. Afsatsen var fire til fem meter bred, og der blev vi bedt om at sætte os.

Vi satte os så i en lang række og kikkede over på den anden side af gaden eller stien på noget, som jeg i begyndelsen troede også var deres hus, men det var et hus under opførelse, et slags køkken. Vi sad og talte om det, vi så og gjorde os vore højlydte tanker, naturligvis på dansk.

Miki havde spurgt os, hvad vi ville have at drikke, cola eller fanta?? Vi kom med vore ønsker. Hun gik af sted ned ad gaden for at hente forfriskningerne til os.

Mens vi sad der og betragtede alt omkring os og vænnede os til den fuldstændige nye situation i et balinesisk hjem, kom flere og flere naboer og slægtninge til med en masse børn, som måbende stod og betragtede os.

Vi må have set mærkelige ud, måske rigtig grimme, for børnene så nærmest skræmte ud. Vi fik så senere at vide, at det for nogle af dem var første gang, de havde set hvide mennesker... Ja, og vi var i sandhed hvide, for vi havde endnu ikke nået at blive solbrændte.

Miki kom tilbage med sodavand til os. Der var kun lige købt til gæsterne, så jeg gav min cola til Miki. Jeg kunne bare simpelthen ikke få mig til at drikke en cola, som jeg i virkeligheden ikke bryder mig om, når jeg ved, hvor meget Miki ville sætte pris på den. Batu var der ikke.

Måske fornærmede jeg dem, men det var nu min reaktion.

Grunden til at vi nu sad og bare kikkede var, at vi i virkeligheden ventede på faderen i huset. Jeg fæstede mig ikke ved forældrenes navne. Han var i øjeblikket nede ved floden og bade. Han er den hellige mand i byen, altså det samme som medicinmand. Han var for et stykke tid siden blevet udnævnt af byen til at være den hellige mand. Det er noget man skal gøre sig fortjent til. Det går ikke i arv fra slægt til slægt.

Lilian havde en aftale med Mikis far, i sin egenskab af medicinmand. Hun havde spurgt ham gennem Miki, om han ville behandle hende for en slem allergi og psoriasis. Derfor sad vi nu og ventede på, at han skulle dukke op.

Vi nød at sidde ned i skyggen efter den lange køretur i en hed bil og slappe af, men pludselig kom jeg i tanker om blyanterne, som jeg havde givet til Batu. Vi fik fat på ham inde i huset, og jeg spurgte ham gennem Miki, om han syntes, det var en god ide at give børnene, hans familie, en blyant hver. Han skulle selvfølgelig tage de blyanter fra, som var hans egne.

Det var han åbenbart med på, for han gik hen og delte blyanterne ud til højre og venstre til stor forundring og senere åbenlys glæde. I stedet for små mutte ansigter, så vi nu interesserede, glade børneansigter, småsnakkende om de små figurer, der sad øverst på blyanterne. Før havde der været

total tavshed og trykket stemning, nu bredte munterheden sig og skabte frigjorthed. Det var en utrolig lettelse for os andre "grimme, hvide", for vi var ærlig talt ikke rigtig klar over, om de brød sig om vores tilstedeværelse eller ej. Og nu vistes glæde og livlighed.

Nå, men så var det vel også tid til at fotografere situationen og Miki og Butu, som vi kendte, med deres familie. De stillede op med glade ansigter i forskellige grupper og havde bestemt ikke noget imod fotografiapparater, tværtimod var de helt vilde med at blive fotograferet.

Søren, Miki, Batu og børn i familien foran huset

Så sad vi igen og ventede og en stille højtidelighed opstod. Jeg kom i tanker om dugen, som jeg havde købt om eftermiddagen og de andre ting. Jeg sad ved siden af Miki, og jeg hviskede til hende om hun troede, at hendes forældre ville bryde sig om en af tingene, f. eks. rispindene? Hun rystede på hovedet, nej, dem bruger de ikke. Man spiser med fingrene på Bali. Æsken? Nej, det vidste hun ikke. Dugen? Det vidste hun ikke, men jeg anede usikkerheden hos hende. Så jeg vinkede til Mikis mor, som sad over for os, og som ikke havde sagt en lyd, fordi hun jo ikke kan et ord engelsk. Hun kom over til os, og jeg stak min hånd ned i posen og fiskede dugen frem. Hun blev helt forskrækket og rystede på hovedet, men smilede gennem alvoren. Jeg spurgte Miki: "Bryder hun sig ikke om det?" "Jo, men det er for meget, jeg ved det ikke." Jeg tog moderens hånd og med fingersprog fortalte jeg hende, at det var hendes dug, hvis hun ville have den.

Hun tog den lynhurtigt og gav mig et stærkt blik, hun så ud som om hun ville græde, men også lidt ængstelig. Hun rørte lynhurtigt sin kind mod min, og så var hun væk. Jeg var meget forbavset og usikker og spurgte Miki, om det var i orden, hvad jeg havde gjort. Hun nikkede synlig glad. Jeg var også glad, for pludselig havde min dug fået en mening.

Lige før jeg rejste hjem til Danmark, mødte jeg Miki, og hun fortalte mig, at hendes forældre var meget glade for "dugen", som de nu bruger til at sove med.

Så, nu skete der noget nede ad vejen. Miki sagde: "Der kommer min far!" Han var klædt i hvidt og så meget kærlig ud. Jeg rejste mig spontant og hilste på balinesisk, håndfladerne samlede mod hinanden foran ansigtet. Han smilede til os alle, men jeg fornemmede en irritation hos ham, nærmest en vrede og tænkte ved mig selv, om der var noget galt. Moderen gik med ham ind i huset, og lidt efter fik vi besked på, at vi alle skulle have sharoner på, inden vi skulle hen til familietemplet. Jeg havde haft det dårligt med, at vi ikke havde haft sharoner på lige fra starten, da vi kom, men Miki havde sagt, da vi forlod bilen og skulle til at gå hen til huset, at det var i orden.

Jeg ville nødig støde familien på nogen måde, og nu følte jeg mig tryk ved tanken om at få sharonen på.

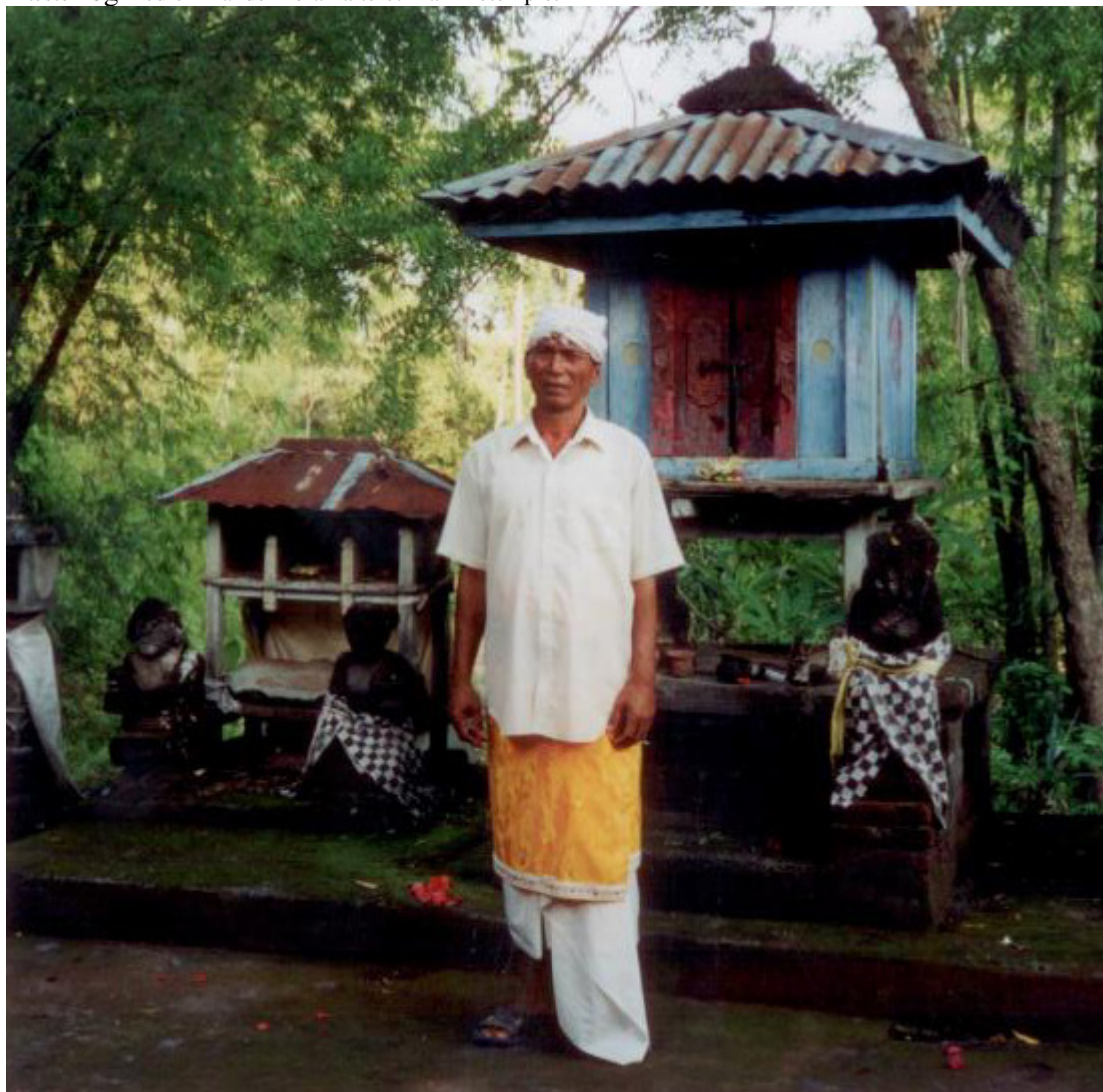
Nu fik vi uddelt sharoner både til herrerne og damerne. Det var festligt og skete under megen munterhed. Kvinderne hjalp os alle med at få sharonerne rigtigt viklet om os, så vi så ordentlige ud. Mændene så især festlige ud de i farvestrålende sharoner og skjorteærmer. Mikis far kom nu også ud, klædt i hvidt og gult, med hvid hovedbeklædning. Han var så fin, men stadig meget alvorlig.

Nu kom et meget festligt indslag. Vi skulle vandre gennem gaderne for at komme hen til familietemplet. Det skete i gåsegang. Den hellige mand forrest, så hans kone, som officielt også fungerer som præst, så deres børn og til sidst os mærkelige væsener. Udenfor de forskellige huse vi kom forbi, havde familierne taget opstilling og hilste og smilede til os, mens børnene råbte venlige tilråb: Hello, Hello!! Det var en komisk situation, hvor vi følte os meget hellige med selveste den hellige mand i spidsen. Vi mærkede, at det var humor og glæde, der var det styrende element på denne vandring gennem gaderne og senere ind i skoven, hvor vi blev alene med naturen og nogle enkelte personer, som dukkede op og smilende hilste os ærbødigst.

Ned ad en stejl skrænt mod floden nåede vi omsider det lille beskedne familietempel, som var gået i arv fra familie til familie i over 100 år, midt ude i junglen. Forældrene var i gang med at feje visent løv væk fra fliserne foran altrene, da de sidste ankom. En slidt bambusmåtte blev placeret foran hovedalteret, og den hellige mand tog plads alene foran os andre. Nogle satte sig på måtten, andre på fliserne. Moderen placerede og tændte røgelsespinde rundt omkring på de tre altre. Til sidst satte hun sig ned og bad mig om at sidde ved siden af hende. Vi sad bagved faderen til venstre for ham. Hun gav mig anvisninger, hvad der skulle ske, udelukkende med kropssprog. Nu var der ikke antydning af usikkerhed eller ængstelse, nu var hun på hjemmebane.

Han indledte tempelhandlingen med en højlydt sang, som var en bøn. Så stænkede han vievand på alteret og jorden og stillede sig foran os en ad gangen. Han stænkede os med vievand i håret og hældte vand i vore hænder, som vi havde formet som en båd. Vandet i hænderne skulle vi slubre i os. Tre gange blev der hældt vand op i hænderne, som vi skulle slubre og til sidst, fjerde gang, skulle vandet op i håret. Fra en lille bambus offerskål, som stod foran os på fliserne, tog vi en blomst og satte op i håret. Nu fik vi ris på panden "det tredje øje" og på halsen. Og så var vi færdige og munterheden bredte sig igen. Der blev ryddet op og den hellige mand var ét stort smil og venligheden selv. Han havde det mest fortryllende ansigt, man kan forestille sig. Jeg tog billeder af altrene og af ham og Miki og Søren.

Præsten og medicinmanden foran alteret i familietemplet

Moderen var allerede gået hjem. Nu gik vi andre stille og roligt hjem. En vis spænding eller nervøsitet var pist væk. Der herskede en form for måltrettethed.

Derhjemme var flere familiemedlemmer stødt til i de snævre omgivelser, måske 15-20 stykker. Sharonerne kom nu af igen og man satte sig på ny på trappetrinet, afventende.

Lilian blev nu kaldt ind til behandling og skulle nu igen iklædes en sharon. Vi andre ventede spændt udenfor på trappen.

Det varede ikke længe, måske 10-15 minutter, så kom medicinmanden (han nu iklædt en anden klædningsdragt) og Lilian glædestrålende ud og Lilian fortalte leende, hvad der var hændt hende.

Så spurgte han gennem Miki, om der var andre, der ønskede en behandling, og inden jeg nåede at tænke sagde jeg: "Ja, jeg vil gerne!" Hele tiden havde jeg haft et brændende ønske!

Miki fulgte med mig ind i huset og jeg forklarede hende kort, at jeg hver måned i forbindelse med menstruation fik forfærdelig hovedpine i tre dage på grund af hormonforstyrrelser. Miki sagde, at jeg skulle have lidt penge med som offergave til alteret. Den fine sharon blev igen hængt på mig.

Jeg blev vist ind i samme rum, som Lilian havde været. Man tager sandalerne af, inden man betræder et hus, så det havde jeg allerede gjort og fik nu besked på at sætte mig på gulvet på en måtte tæt på faderen. Miki satte sig ved siden af mig og forklarede mig, hvad jeg skulle, efterhånden som tingene skete. Han sad på en forhøjning, som lignede en seng uden madras, med et lille alter foran sig med blomster, røgelsespinde, skåle med væsker i og vievand. Den nøjagtige rækkefølge garanterer jeg ikke for, men det jeg husker er følgende: Først bad han syngende på den meget karakteristiske måde,

alle præster synger på: en skærende, koloraturagtig måde med hænderne samlede foran oppe over hovedet. Jeg skulle gøre det samme med hænderne. Også Miki. Jeg oplevede, hvordan han nu stænkede vievand rundt på væggene og alteret og på os. Røgelsen blev tændt på alteret, og han bad igen. Nu fik jeg en hel masse grøn væske, som lignede andemad, smurt på panden, nøjagtig det sted hvor jeg plejer at have en gruelig hovedpine, mens det står på, og derefter over hele ansigtet og til sidst op i håret. Jeg var plaskvåd, væsken løb ned ad halsen på mig. Nu bad han mig om at lægge min pengeoffergave op på alteret i en lille skål med ting og sager i, også blomster så jeg. Jeg lagde mine små pengesedler i skålen, og så var jeg færdig og fik besked på at rejse mig op. Mikis far sagde noget til mig og jeg regnede ud, at han ønskede min betaling nu. Jeg løb hen til min taske og fandt en seddel frem. Jeg spurgte ham, om det var en passende betaling, han nikkede venligt, og vi gik ud i forstuen, hvor Miki og Batu og deres søster Hooki, som var kommet hjem dagen før fra Sanur, og moderen stod og ventede. Batu stirrede på mig, og moderen var meget taknemmelig og ivrig. Jeg så ikke, at faderen havde talt med Miki, men nu oversatte hun sin faders besked, mens alle ivrigt hørte på. Miki fortalte, at faderen havde sagt, at jeg om tre dage måske ville få hovedpine og derefter aldrig mere. Det var så stærkt og godt, den måde det blev sagt på, og jeg var så taknemmelig. Jeg takkede ham for alt, og vi gik alle ud til de andre. Mikis far var nu ét stort smil igen. Han har sådan et vidunderligt ansigt, så rene øjne, at man har mest lyst til at græde af glæde.

Jeg forblev stille med min oplevelse og efter et øjeblikks samvær brød vi op, takkede og tog afsked. Familien og hele landsbyen vinkede farvel til os.

I en parentes skal jeg lige med stor glæde og dyb forundring berette, at tre dage efter min behandling hos Mikis far fik jeg ikke hovedpine, som han havde sagt, jeg måske ville få, men derimod menstruation to uger før tiden. Og således menstruation UDEN hovedpine.

Næste måned sprang jeg over menstruation, så jeg tænkte, at han også havde taget den væk. Dog to måneder efter fik jeg igen menstruation, men UDEN HOVEDPINE!! For mig er det forunderligt.

De, som kender mig og ved hvilken lidelse og nervøsitet hele denne misere på grund af hormonforstyrrelse har voldt mig, må ærligt og redeligt glæde sig med mig.

Mit møde med ham var virkelig på samme tid et møde med GUD! Jeg mærkede GUD, mens den hjertelige mand og præst bad for mig. Jeg er HAM og GUD dybt taknemmelig.

Alene uden Miki og Batu kørte vi fire og Gustav af sted fra kystbyen Singaraja videre mod vest til kystbyen Lovina. Her ankom vi i skumringen og blev modtaget af tre drengesælgere, som høfligt præsenterede sig ved navn, mens de gav os hånden. De sagde, at de ville møde os den næste morgen og sælge os deres ting, når vi ikke længere var trætte. De forstod at sige de rigtige ting til os, idet de virkede forstående og høflige.

Gustav havde fundet et vidunderligt hotel til os. Det vil sige, vi fik hvert vores eget hus, moderne og smukt indrettet med store malerier på væggene, som en maler, der boede på stedet, havde malet. Malerierne forestillede store blomsterpanoramaer med smukke nøgne damer og piger, ingen mænd desværre. Og dog måske... i de andre huse...hvem ved?!

Vi fik tilbudt aftensmad og frugtdrinks. Bagefter havde jeg en yderst interessant samtale med en af hoteltjenerne eller måske var han ejeren af hotellet. Han fortalte om alle deres afgrøder foran os i en stor have. Der var ananas, tomater, peberfrugter, kartofler, løg. Fra et bestemt træ lige ved siden af brugte de bladene til suppe. Der var træer med avokado, mango og papaja. Hotellet var stort set selvforsynende med undtagelse af nogle få grønsager og kød, som de købte i nærheden. Faktisk havde de rent vand i nærheden fra kilder. Hoteltjeneren fortalte to ting, som interesserede mig. Hans bedstemoder var nu omkring 102 år, hvilket er ret usædvanligt. Familien regner hendes alder ud fra de ting hun fortæller, hun har oplevet i sit liv. Således fungerer hun som en slags historiebog for sine omgivelser.

Den anden vigtige ting, han lærte mig, drejede sig om hollændernes indflydelse i Indonesien. Det var ikke kun dårligt, det hollænderne bragte med sig. Det vigtigste gode der skete, efter hans mening var, at kongerne mistede deres indflydelse, idet de blev mindre aktive. Og det medførte, at der ikke længere var så skarpe skel mellem de fire kaster, hvilket er positivt.

Efter en lang og hyggelig aften i det fri og efter en rundvisning i det nye byggeri af familie huse til udlejning, blev vi fulgt til døren med besked om, at vi ville blive vækket klokken 5.30 næste morgen med en kop te uden for døren. Formålet med den yderst tidlige "opstandelse" var sejlturen ud til delfinerne klokken 6. Det tidlige tidspunktet skulle ske for at møde de smukke dyr, inden de drager videre væk fra kysten.

Sandt som sagt. Vækket blev vi med te. Morlille her kom som den sidste ned i båden. Tyst og uden snak lod vi os sejle langt ud på havet. Bag bjergtoppene i det fjerne steg solen op og farvede landskabet med gyldne, strålende farver.

Solopgangen ved Lovina

Det hele forekom os uvirkeligt eller også var det netop utrolig virkeligt. Vi var i høj grad fyldt med en intens spænding, idet vi hvert sekund var indstillet på at se delfinerne. Vi sad alle og drejede hovedet fra side til side skuende ud over havoverfladen, ustandselig afventende. Var vi nu heldige at få dem at se, eller ville det hele være forgæves??

En stribe af både fulgtes ad, alle sejlede roligt for ikke at jage dyrene væk.

Båden kunne rumme 6 passagerer plus kaptajn.

Pludselig råbte vores kaptajn: "Se til højre, der kommer de."

Vi stirrede alle til højre og nåede lige at få et glimt af de springende havdyr, inden de igen var væk. Igen blev der råbt, nu af en i båden. Se, to store delfiner med deres små unger. Vi var begejstrede. Tænk, vi så dem virkelig! De er så smukke og glade, idet deres bevægelser udtrykker glæde. Jeg forsøgte at få billeder af delfinerne. Det lykkedes mig at "fange" dem, mens de endnu var oven vande.

Et glimt af delfinerne ud for Lovina kysten

Mens vi ventede på at delfinerne skulle dukke op i horisonten, blev motoren slukket, men så snart dyrene viste sig, drøned vi med fuld fart hen mod det sted, delfinerne befandt sig.

Det virkede umiddelbart ulogisk på os. Vi oplevede, at vi på denne måde jagede delfinerne væk. Når vi endelig ankom til stedet, hvor de viste sig, var de straks borte igen. Det var frustrerende at jage dem på denne måde, i stedet for at ligge stille ét sted og se, hvor de dukkede op. Jeg havde medbragt min søns militærkikkert og kunne således betragte delfinernes bevægelser på lang afstand.

Efter en times hav safari tøffede vi ind ad mod kysten. Her blev vi modtaget af en hel skare af strandsælgere, børn og voksne: en gentagelse af oplevelsen ude på landet dagen i forvejen.

Det var vildt frustrerende at blive overfaldet på den måde. Hellere ønskede jeg ro og fred til at fordøje den stærke og smukke oplevelse, det havde været at se de levende og smukke delfiner lege i havet.

Og jeg havde tilsyneladende IKKE lært min lektie endnu. Mine venner drejede lige så elegant udenom flokken af sælgere, hvorimod jeg blev omringet i flere lag af råbende og skrigende mænd og børn ned til 5-års alderen.

Jeg kunne ikke stå for de små bedende øjne, håbefulde og tillidsfulde.

Mit hjerte var ved at sprænges af velvilje, men min reaktion over for menneskeskaren skulle vise, hvor lidt situationsfornemmelse jeg var i besiddelse af.

Jeg besluttede mig for at købe en lille ting af hvert barn med det resultat, at der kom endnu flere børn og voksne til. Det var mildest talt en katastrofe, for jeg var endnu ikke udrustet til at begå mig "i disse kredse". Desuden var jeg umådelig udmattet efter sejlturen og længtes efter væske og morgenmad. Klokkeren var over ni, og solen varmede allerede tilstrækkeligt til at gøre én "bims oveni". Vi stod alle sammen i bagende sol og handlede.

Jeg købte en delfin i brun ibenholt træ, små halskæder, en ægte perlekæde i rosa, et sølvvarmbånd og med armene fulde af varer forklarede jeg dem, at jeg ville komme tilbage med pengene.

De fulgte med mig og ventede troligt på mig, mens jeg talte mine penge. Så kommer det pinlige, som jeg med røde ører må tilstå. Jeg havde ikke penge nok til at købe alle varerne!

Jeg havde ikke taget højde for alle de tilbud, der ville møde mig på min vej gennem Bali. Det var min første rejse, og jeg havde lagt et budget for de to dage med udgifter til hotel, mad og så lidt

ekstra, men slet ikke til storindkøb.

Så nu måtte jeg vågne op og opleve den barske virkelighed og med hård hånd frasortere varerne. Det var slemt! For det gik ud over dem, som jeg netop ville glæde og hjælpe - børnene!! Jeg tænkte højt og konfererede med mine rejsefæller. En syre af egoistisk gift gik igennem mig: jeg måtte vælge de bedste ting.

Gustav lo helhjertet, idet han sagde: "Alle Helenemarias børn venter i en lang række ude bagved, der er mindst 30".

Kors, hvor jeg følte mig mislykket, men jeg tog mig sammen og gik ud til dem. Der var ikke 30, men måske 15 børn og to, tre voksne. Jeg talte først med de voksne, betalte for det jeg ville købe og dernæst med børnene. De havde samlet sig i en kreds omkring mig. Og jeg talte til dem: "Hør her alle sammen. Jeg vil gerne købe noget af Jer alle og gøre Jer alle glade, men jeg har et problem - jeg har ikke penge nok med på min lille tur til Lovina og kan derfor ikke købe alt det, jeg har valgt. Derfor bliver jeg nødt til at aflevere noget af det tilbage og først og fremmest købe af de tre drenge, som jeg lovede at købe noget af i aftes. Næste gang jeg kommer til Lovina, lover jeg at købe af I andre. "Mens jeg havde talt, lød der en svag hvisken fra de tre drenge, der aftenen før havde mødt os på stranden: "You promised, you promised...."Det var et utroligt svært øjeblik at mærke skuffelsen hos de andre. Dog alligevel var der en højtidelig respekt over for mig. Jeg tror, de kunne mærke, at jeg virkelig havde det svært i min egen tåbelighed, og min fuldstændige ærlighed gjorde, at der var en vis forståelse for mig. Ja, jeg tør næsten påstå, at der var en slags sammenhørighed mellem os i de få sekunder, det hele varede

Jeg er her omringet af "mine børn"

Det gjorde dybt indtryk på de voksne, som stod omkring, at opleve dette optrin af dyb stilhed og lytten og iagttagelse hos børnene, mens jeg talte.

Nogle af børnene gav mig hånden, andre trak sig væk, og til sidst kunne jeg vende tilbage til mine venner, som stadig sad omkring morgenbordet, hvor fra de havde overværet hele optrinet.

Dødtræt, men også lettet gispede jeg: "Nu har jeg lært lektien!"

Det var kun min tredje dag på øen Bali, og jeg udstrålede endnu turistens ukritiske begejstring for dens udbud af varer. Jeg havde nok af den grund haft en vis tiltrækningskraft på sælgerne, så derfor opfandt jeg begrebet for mig selv "at udvikle min kritiske sans".

Efter morgenmaden fik vi pakket i en fart og tog hjerteligt afsked med hotelpersonalet og kørte sydpå til det eneste buddhistiske tempel på Bali.

Vi ankom lige i middagsheden og gik nu stille omkring hver for sig i en højtidelig stemning mellem de ejendommelige tempelbygninger. Kæmpestore siddende Buddha statuer stod symmetrisk foran et af templerne. Statuerne lod sig desværre ikke fotografere... Alle billederne, jeg tog af tempel rummene og området, omend nogle af dem er lidt mærkelige i kvaliteten, er blevet fremkaldt, undtagen de store Buddha statuer udenfor. I hvert tempel rum var placeret to store træstole til meditation. Her satte jeg mig et lille øjeblik og mediterede. Der var en himmelsk fred og stilhed. Jeg ville give meget for at blive der nogle timer, ja, en hel dag og bare fordybe mig i denne vederkvægende stilhed.

Et af altrene inde i templet

Faktisk kunne man få et to timers kursus der på stedet, hvor man kunne lære at meditere.

Bagefter nævnte Lilian, at også hun havde følt trang til at blive på stedet i meget længere tid, men mændene trak i os kvinder. De ville gerne videre.

Så vi glæder os til at gentage oplevelsen en anden gang, og til den tid udrustet med masser af tid til at opleve, at tiden her "står stille"!!

Nu skete et mirakel! Vores altid venlige, tålmodige og humoristiske chauffør Gustav bragte os hen til et sted, hvor der er hellige kilder med et indhold af helbredende substanser, bl.a. et stort svovl

indhold. Jeg siger Jer, mine kære læsere, forlad ikke denne jord, uden at I et eller andet sted på jordkloden har prøvet at bade i en svovl kilde. Vandet her kommer ud af vulkanbjergene i én uendelighed og endda i flere forskellige strålestyrker. Tre bassiner indeholdt svovlvand i forskellige temperaturer, måske 25 grader, 30 grader og endelig 35-50 grader. Efter at have svømmet rundt i de forskellige temperaturer kunne man stille sig under vandstrålerne og af dem få massage. En af strålerne var så hård, at det svarede til virkelig hård, dyb massage. Det var interessant at opdage, at det at bade i varmt vand, selv om temperaturen i luften måske er 35 grader, faktisk er utrolig behageligt. Det var en pragtfuld og forfriskende oplevelse for os alle. Bassinerne befinder sig midt i en skov af høje palmetræer, hibiscus træer og andre blomstrende træer og buske i forskellige farver. Her høres fuglesang fra alle mulige fremmedartede fugle og kæmpe sommerfugle i gule, hvide, blå og brogede farver rundt i den varme sitrende luft. Naturens musik bestod i pladskende og rislende vand, fuglesang og sang fra cikaderne og engang imellem en menneskestemme.

Her svømmede vi rundt i bassinerne

Jeg følte en kropslig lykkefølelse som aldrig før!
Lov mig at prøve denne velgerning over for dig selv, kære læser!!
Din hud bliver blød som silke og fuldstændig ren.
Jorden er en vidunderlig smuk skabning med så mange gode ting til os mennesker.

Det var svært at forlade dette paradys

Det var svært at løsrive os fra dette paradys, men Gustav havde meget mere, vi skulle nå i løbet af dagen.

Vi skulle besøge et af de berømte vandfald på Bali. For at komme derhen fra vores parkerede bil på landvejen, måtte vi vandre ned ad en sti gennem en tæt jungle. Stien var fint anlagt med stenfliser og nogle steder med beplantninger. Andre steder var stien en vild skovsti, som ville være farlig at betræde i og efter regnvejr. På vores vandring derned så vi kakaobuske med frugter i forskellige størrelser.

Kakao træer

Lilian fandt på et tidspunkt en avokado på jorden. Vi delte den, men den var langt fra moden; den smagte bittert og munden føltes helt tør. Det var fælt!

Helt nede i bunden af skoven mødte os et syn af kæmpebregner og bambus træer, og lyden af brusende vand fortalte os, at vandfaldet snart måtte vise sig.

Ganske rigtigt!! En kæmpe sort klippe, dækket med grønt løv, tronedede frem, og i midten af alt det grønne sprøjtede vandstrålerne dramatisk ud i alle retninger og ramte os som en fin støvregn.

Det var aldeles vidunderligt at få brusebad midt i den tropiske junglevarme. Vandet i stensøen var iskoldt, ja, faktisk for koldt.

Vandfaldet nede i jungle dalen

På vejen op fra den dybe jungle dal kom vi forbi et par beboelser. Det første sted lød høj musik med moderne balinesisk pop musik, meget livsglad og levende rytmisk musik. Det var ceremonidag, derfor blev der spillet musik, og derfor var der pyntet op ud til vejen med 4-5 meter høje bambus stænger med kokos udklip som pynt. Vi roste udsmykningen over for en ung mand, som venligt og forbavset tog imod vor hilsen. Senere mødte os et kært syn.

Ægteparret uden for deres hus fremviser stolt udsmykningen til ceremonien.

Et ægtepar højt op i årene stod stolt uden for deres bopæl og var ved at fæstne de sidste udsmykninger på deres utrolig flotte bambusstang. De to gamle mennesker var så kære, og vi spurgte, om vi måtte tage billeder af dem. De følte sig beærede og så lykkelige ud. De havde virkelig hinanden, kunne man se. Jeg følte mig også lykkelig på deres vegne.

Nu kørte vi igennem et landskab med rismarker, som er så smukke, at man længes efter det syn, når man vender hjem til Danmark. Det hjælper lidt at se på billedet her.

De skønne rismarker

Vi passerede nu to søer, som kaldes "de grønne søer". Der ligger tre søer tæt på hinanden i området og søerne vi passerede hedder Lake Buyan og Lake Bratan. De er vulkan søer. På Bali oplever man bjerge som hellige, fordi her bor Guderne. Her færdes gode ånder, og man er her i sikkerhed og i god kontakt med Gud. Derimod er søer et sted, hvor man er i fare, fordi her lever de onde ånder, som kan gøre én fortræd. Man færdes derfor ikke gerne ved søer og aldrig alene.

Ved søen Beratan ligger byen Bedugul. I nærheden ligger templet Pura Ulum Danau, bygget i 1633, idyllisk beliggende ved søens bred. Det helligste tempel har 11 tage. Templet er bygget for vandets gudinde. Vi fik fortalt, at man ude fra midten af søen henter vievand, fordi vandet her er helligt. Et andet tempel, ild og -luft templet, har 7 tage.

Tempeltårnene med stråtede tage, har forskellige antal tage, alt efter hvilken Gud det er bygget for og hvor helligt templet er.

Det helligste tempel med 11 tage er bygget for vandets gudinde

De fleste landsbyer har tre templer, som har tilknytning til den hinduistiske TREENIGHED. Pura Puseh har tilknytning til skaberen BRAHMA, Pura Desa til beskytteren Vishnu og Pura Dalem til ødelæggeren Shiva.

Ved siden af templet ligger en smukt anlagt park med alle mulige gevækster.

I parken fik jeg noget af en grænseoverskridende oplevelse. Pludselig så vi nogle balinesere fremvise en kvælerslange, som en mand stod med i sine arme. På jorden lå et tæppe med et billede af et lille barn, som var indhyllet i denne slange. Mændene opmuntrede folk til at klappe slangen og løfte den. Søren og jeg stod der alene, og vi klappede tappert den bløde store slange, og det var mere end nok for os. Bagefter ærgrede jeg mig over, at jeg ikke havde prøvet at løfte den, så jeg i det mindste kunne prale lidt med det, når jeg kom hjem. Dog, på en anden tur løftede vi alle på én gang en tyk kvælerslange.

Kvælerslangen ville gerne løftes

Efter et velfortjent måltid, (det er hårdt arbejde at opleve så meget og leve så intenst med i oplevelserne, som vi gjorde) gik turen videre til flere nye indtryk.

Vi kørte gennem abe skoven. Den er berømt for, at aberne sætter sig i vejkanterne eller springer rundt og lader sig fodre af de gavmilde turister. Vi så en hel familie sidde eller hoppe rundt, moderen med sin mindste unge på maven eller på ryggen og med de øvrige unger i alle størrelser legende omkring sig. Faderen sad et stykke derfra og "mediterede", eller hvad den nu var i færd med.

Abe skoven

I en landsby var der et værre komsammen.

Alle mennesker var samlede på ét sted. Det kunne man skønne ud fra de hundrede vis af scootere, der var parkerede foran en stor plads. Gustav afslørede for os, at der var hanekamp i landsbyen. Vi myldrede derhen og opdagede snart, at det kun var et møde for mænd. Lilian og jeg var de eneste kvinder til stede, men det gjorde ikke noget, vi blev da ikke gennet væk. Så vi stod der imellem en råbende og hujende mandeskare, der kun gik op i én eneste ting at holde øje med de stakkels haner, der var placeret over for hinanden og ventede på at blive sluppet løs, så de kunne hakke løs på hinanden med de knive med slangegift, der møjsommeligt var bundet fast med snore på hanernes ben.

Efter nogle få minutter var kampen forbi, og en af hanerne havde givet efter for de mange hug fra den anden hanes giftkniv og dejsede om på jorden, stendød.

Nye haner blev stillet op til kamp, mens ejermændene hver især stressede deres haner, så de blev aggressive til kampen. Stressforløbet starter allerede flere dage i forvejen, hvor hanerne i flettede bambusbure bliver sat ude i vejkanten, så de kan vænne sig til lyde og spektakel, som de under kampen bliver udsat for, når menneskemængden hepper på den hane, de har satset på og har betalt i dyre domme for, i håb om at den skal vinde. Der er en yderst ophidsende stemning blandt mændene. Skuffelse eller glæde lyser ud af de mange ansigter, der omgiver os.

Vi oplever tre hanekampe, så er forestillingen forbi, og sikke et held! Den har varet mange timer. For os et modbydeligt skue. Da vi gik ud af hegnet til pladsen, så vi alle de blodige, hudløse haner ligge på jorden. Vi gik derfra med blandede følelser. Hanekamp er strengt forbudt på Bali. Men det er den største fritidsfornøjelse de har, og der ses igennem fingre med kampene. Politiet og andre folk med penge på lommen glæder sig også over denne beskæftigelse. Men vi tænkte ved os selv, lad os komme væk, og det gjorde vi så også.

Vi havde nu kørt hele dagen ned gennem Bali og nærmede os Sanur med vort hotel. Det var ved at blive aften, og nu mødte os et meget smukt syn på vejen: Kvinder, klædt i smukke ceremonidragter i stærke festlige farver gik langs vejkanten med kæmpe store opsatser på hovedet, kurve eller skåle af guld med frugter, kunstfærdigt holdt fast på hovedet med et system af pinde. Vi sprang ud af bilen og fotograferede de smukke kvinder, som smilede, lykkelige over at blive beundret. Kvinderne var på vej til templet med offergaver til de forskellige gudeskikkelser. Efter ofringerne tager de offergaverne med sig hjem og nyder goderne i fællesskab i løbet af ceremonidagene.

Det var et syn for guderne at se disse smukke kvinder med deres ranke holdning gå så ubesværet med den tunge last på hovedet.

Kvinder i ceremonidragter på vej til templet med offergaver

Efter to umådelig interessante dage længtes vi efter at komme "hjem" og fordøje det hele. Jeg

havde det, som om jeg havde været væk fra hotellet en uge, og det at komme "hjem" var endnu nyt for mig, da det jo trods alt kun var min fjerde dag på Bali.

Dage i Sanur

Tro nu ikke, at jeg fortsætter med at beskrive så tæt et program hver eneste dag. Selvfølgelig sker hver dag noget nyt og spændende, så som indkøb, massage, interessante samtaler og møder med mennesker, hvor jeg også får de-ja-vu oplevelser.

Næste morgen, det var en onsdag, havde jeg en rigtig glædelig oplevelse, idet to balinesiske herrer, en yngre og en gammel blind mand kom til Hotel Shanti og spillede på bambusinstrumenter. De samme to mænd kommer hver onsdag, året rundt.

De spiller, mens der bliver spist morgenmad i restauranten indtil klokken 10 og altså mens jeg fik mine flugter, te og pandekage med banan. Bagefter svømmede jeg med Lilian i swimmingpoolen, mens vi lyttede til instrumenterne. Det var som en drøm at være omgivet af naturens blomster og skønhed op mod den blå himmel og høre disse primitive lyde fra bambusrør i forskellige længde, disse lyde – toner, som udspringer fra selve naturen og genklanger i naturen, mens tonerne lyder. Jeg blev denne morgen bragt i en særlig grad af salighed, som jeg ikke sidenhen oplevede i forbindelse med disse musikere, skønt de spillede nøjagtig den samme musik, de spiller nemlig kun de samme få numre hele livet igennem. Som barn har de af deres far eller bedstefar lært at spille, og den samme musik giver de videre til deres egne børn og børnebørn.

Om aftenen den 14. januar sørgede Ki og Erik for at få os hen til en meget fin restaurant. Ejeren af hotellet "Alice" er et belgisk ægtepar, som for år tilbage havde adopteret en balinesisk pige, som de sendte til Australien for at uddanne sig bedst muligt inden for hotelbranchen. Det er nu hende, der bestyrer hotellet, nu hvor hendes forældre er pensioneret. Det er et eksklusivt og meget dyrt hotel med en meget høj mad kvalitet. Her kan man bestille en hel side på menukortet med vegetarretter. Det var afslappende for mig, hvor jeg andre steder måske kun havde en til tre retter at vælge imellem. Deres anretninger på tallerkenen er et "maleri at se på" ... mindst ti forskellige farver i salaten! Jeg sagde til Lilian for sjov, at hun skulle male min salat.

Samme aften havde jeg en vidunderlig oplevelse. Pludselig, medens vi sad og spiste, kom tre musikere ind på en lille scene, to herrer og en frodig, meget smilende kvinde. De lignede ikke balinesere, og vi erfarede senere, at de er fra Sumatra. De tjener flest penge her på Bali. De startede med at synge og spille. Hun sang uden at spille, og mændene både sang og spillede guitar. Hun var sprudlende i sin fremtoning og stemme. De var utrolig charmerende og havde alle store, velklingende naturrøster. Deres repertoire bestod hovedsagelig af amerikanske popsange. Herrerne sang også solonumre, mens de andre akkompagnerede med sang og spil. Senere forlod de scenen for at stille sig op ved de enkelte borde og synge sange efter gæsternes ønsker. Jeg var virkelig begejstret over deres musikalitet og udstråling. Jeg ved godt, at jeg i disse første dage af mit besøg i det fjerne Østen var let at begejstre, dog disse musikere var virkelig talentfulde. Den ene af mændene var tenor, men han havde, troede han, problemer med at synge de højeste toner, faktisk to toner i højden, fordi han havde en vane med at spænde i kæben netop på de høje toner. Da de kom hen til vort bord, og mine danske venner begyndte at bløde op og "løsne forlegenhedens stive ansigtstræk", idet de lod sig medrive af de charmerende mænd og ikke mindst af hendes minespil, diskede mine venner op med ønsker om sange, som musikerne skulle synge for dem. Jeg talte lidt med den lille tenor i deres pause. Jeg prøvede at forklare ham, at han bare skulle lukke munden mere op på de høje toner.

Efter pausen, hvor de fortsatte med at optræde, prøvede han også virkelig at gøre sit bedste og åbne kæben. Dog den stakkels mand blev helt forvirret, da det lød helt anderledes end før, nu friere end før, men jeg nikkede opmuntrende til ham og han smilede henrykt tilbage, selv om han inderst inde nok følte sig ulykkelig og usikker, fordi han nu troede, at jeg i virkeligheden havde fortalt ham, at han slet ikke kan synge. Han er meget talentfuld, på nogle måder mere end de andre, der var kun det tekniske problem i højden, der let kunne rettes, hvis jeg havde haft mulighed for at undervise ham under rolige forhold. Jeg så ham aldrig mere i restauranten.

Næste gang var det en anden, også dejlig tenor, som sang med Batak, som er leder af en gruppe på flere musikere fra Sumatra. En interessant detalje er, at de alle fra Sumatra er kristne og har en

kirke i Sanur. Det var meningen, at jeg skulle have været med i deres kirke søndag morgen sammen med en taxichauffør, som jeg havde en snak med på et fortov i Sanur. Han og hans familie ville hente mig og Lilians broder, men så lå der besked på hotellet, at noget var kommet i vejen, så han ikke kunne hente mig, hvilket han beklagede dybt. Det er ikke til at vide, hvad problemet har været. Jeg skulle have sunget til gudstjenesten, og jeg ville også have prøvet på at formidle en kontakt mellem ham og andre guitarspillere og måske organisten, for at få ham i gang med at spille. Han ville så gerne spille, men havde været nødt til at sælge sin guitar, også fordi han ikke havde nogen til at undervise sig. Men det hele blev ikke til noget, og jeg traf ikke den venlige chauffør igen.

Næste dag spiste vi igen på restaurant "Alice" og hørte igen de dejlige sangere og musikere, denne gang uden damen.

De charmerede os, idet de blev ved med at synge ved vort bord, så vi til sidst måtte hoste op med rigelig drikkepenge, som vi stoppede ned i den enes guitar. Lilian og jeg fik samtidigt ideen at hyre musikerne til Ki's 60-års fødselsdag den 1. februar, som vi jo alle var inviteret til. Det skulle så være en overraskelse og en gave fra os fire, Lilian, Søren, John og mig. Inden musikerne forlod restauranten, spurgte vi, om de ville spille til fødselsdagen og de blev helt vildt begejstret.

En aften en uges tid efter blev jeg ringet op klokken 23.30, da jeg var gået i seng, om de måtte komme hen på mit hotelværelse og aftale nærmere. Jeg svarede friskt tilbage, at det var for sent på aftenen og at vi kunne mødes en anden dag!

Vi fik Ki og Erik nok en gang med hen til restauranten for at finde ud af, om Ki stadigvæk brød sig om musikerne, og hvilke sange de skulle vælge. Vi havde hos musikerne bestilt 5 rolige, romantiske kærlighedssange og så nogle af deres sprudlende sange fra Sumatra. Vi skulle så denne aften på restauranten ligesom prøve det af i al hemmelighed og de måtte endelig ikke afsløre noget...

Musikerne flirtede med hende under deres sange og smuttede med øjnene til os, og Ki viste stor begejstring, så vi slog endnu engang fast over for mændene i deres pause, hvor jeg "tilfældigvis skulle på toilettet", at de skulle komme og spille den 1. februar for det aftalte honorar.

En dag havde en af mændene mødt Ki og ganske uskyldigt spurgt hende, om det var hende, der havde fødselsdag og som de skulle spille for. Ki lod vist som ingenting. Det er ikke til at vide, om de på det tidspunkt kendte til fænomenet overraskelse. Det er ikke mit indtryk! Men de fik det lært!

De kom som aftalt, og i samarbejde med hotellet ventede de i receptionen, indtil de blev hentet, og "ud fra den blå luft kom de springende ind på scenen" til alles overraskelse, måske lige bortset fra fødselaren, som nok havde lagt to og to sammen. Hun blev så til gengæld så glad og rørt over indslaget, at det snart var lige meget med den lille kikser.

Heldagstur til øst - midt - Bali

16.01.04

Denne morgen så jeg min første solopgang. En del folk havde samlet sig på stranden, liggende eller siddende på liggestole. Hvis man talte, nærmest hviskede man ellers blev der ikke sagt et ord.

Stemningen var højtidelig og forventningsfuld. Jeg selv holdt øje med solen gennem mine søvnige øjensprækker. Pludselig var solen der med en vældig kraft klokken 6.10. Opstigningen gik forbavsende hurtigt. Hele naturen svarede igen med liv i alle "kroge".

Farverne på himlen ændrede sig hele tiden, fuglene fik travlt med at manifestere sig, og de vilde hunde kom frem fra alle sider og luntede rundt på stranden, dog ikke til gene for os. Hunde er for det meste vilde på Bali, kun sjældent ser man en hund i følge med en ejermand.

I dag skulle vi på en heldagstur med vores chauffør Gustav. Igen kørte vi igennem et smukt landskab med rismarker og med de blå kegleformede bjerge i baggrunden.

Jeg købte senere under mit ophold et par malerier med netop dette landskab som motiv. Billederne fik jeg indrammet i smukke balinesiske håndudskårne trærammer. Min glarmester i Odder var fuldstændig betaget af denne kunst, da jeg lod ham indramme mine billeder.

Efter en times kørsel nåede vi den gamle kongeby Klungkung ved øens sydøstlige kyst.

Her tog Gustav os hen til den gamle retsbygning, hvor retssagerne i gamle dage foregik med tilstedeværelse af kongen, præsten, anklageren og den anklagede, dengang kongerne stadig havde herredømmet i landet. Retssagen foregik ved et bord, hvor de fire sad over for hinanden to og to. I loftet er malet og tegnet alle straffene, der gives i helvede, når folk i livet har overtrådt lovene og alle belønningerne i himlen der gives til dem, der har overholdt lovene.

Den anklagede behøvede således kun at få forklaret sin straf ved at se op på loftet for at vide sit eget skæbneforløb hinsides. Malerierne er flere hundrede år gamle og er i skrivende stund ved at blive restaureret. De er malet i den traditionelle Wayang stil.

Næste rejsemål var det helligste tempel på Bali. Besakih-templet ligger på nordøst Bali tæt ved bjerget Agung.

Templet ligger i 800 meters højde og vi skulle gå derop. Et sted på vejen vrimlede det med scooterførere med ivrige mænd, der ville køre os op til templet, men vi foretrak at gå selv og se på boderne på fortovet. Dog, for hver femte meter lå en ny bod, og alle forretningsfolkene ville sælge til os.

Endelig kom vi igennem, og så blev alt stille på tempelpladsen. Vi var tilsyneladende de eneste turister, så vi kunne gå i fred. Halvvejs oppe var en "rastepads", hvor vi købte en læskedrik og hvilede os lidt. Jeg kom i snak med en dreng og hans familie. Drengen spillede på bambusinstrument, og jeg fik lov at prøve at spille. Det var nu ikke den store oplevelse for mig, fordi jeg følte mig tidspresset, da jeg jo ikke var alene, men sammen med mit lille rejseelskab. Og pludselig var min gruppe forsvundet, og jeg stod alene med familien, som selvfølgelig var helt vilde med, at jeg kunne spille og ivrige efter at vise mig deres malerier, men jeg måtte videre og skyndte mig op til toppen af templet i håb om at møde mine rejsefæller deroppe.

Der var ikke en sjæl på hele vejen derop og heller helt oppe. Kun en enkelt præst var der til at tage imod mig. En ganske ung præst. Han fortalte mig hviskende, at han ville vise mig den allerhelligste del af templet.

Han førte mig op ad nogle trapper til et "rum" med mange mure foran. Forklaringen herpå er, at murene er bygget for at beskytte templet mod onde ånder, idet ånder ikke evner at gå omkring hjørner, men bremses af murene foran. Vi kom ind i det inderste "rum".

I "rummet" sidder en præst i bøn og to helt unge præster, som så ud til at være novicer. Præsten sidder foran et alter. Min guide beder mig sætte mig bag ved præsten sammen med ham. Han havde sørget for offerblomster til os og bønnen begynder på samme måde som jeg oplevede det i familietemplet i Singaraja. Ceremonien var næsten den samme. I offerskålen med blomster var gule, røde og blå blomster. Hver blomst skulle placeres mellem hænderne over hovedet under hver bøn. Den gule blomst skulle tilbage i offerskålen, den røde sættes bag øret og den blå skulle sættes i håret eller oven på hovedet. Derefter vievand på hovedet, tre gange i hænderne og til sidst på hovedet. Ingen ris denne gang, så vidt jeg husker. Min guide sagde, at jeg skulle lægge penge i offerskålen til Gud. Og bagefter, da vi var kommet ud af det inderste "rum", anmodede han mig meget alvorligt om at give penge til templet. Jeg gav ham en seddel, men han sagde det ikke var nok, at Guden ville have mere. Jeg nægtede, fordi jeg fandt det latterligt, men han plagede mig indtil jeg gav ham 50.000 rupier, dvs. 35 kr., hvilket jo ikke er en herregård, men det var bare måden det blev sagt på, som var usympatisk. Han fortalte mig så bagefter, at han fik at vide, at han skulle sige til mig, at megen lykke ventede mig i mit liv. Det var da dejligt at få at vide og så her i middagsheden. Jeg følte mig opstemt og ønskede også ham stor lykke i hans liv. Han sagde, at han aldrig ville glemme mig, jeg sagde det samme om ham, og det mente jeg oprigtigt. Det var en kæmpe oplevelse at være helt alene med præster på Balis helligste tempel.

Jeg nærmest fløj ned ad bjerget med templets mange trapper og stier. Forude kunne jeg se en skare af japanske studenter, som var på vej op til templet. Ak, hvis de havde været til stede der oppe med mig, havde jeg ikke haft den intime oplevelse i templet for mig selv.

Jeg løb hele vejen ned til landsbyen, for jeg havde hele tiden haft i baghovedet, at min rejsegruppe nok ventede utålmodigt på mig. Ganske rigtigt, de ventede i en stemning af frygt for, hvor i al verden jeg var blevet af og synlig irriteret over at vente i middagsheden.

Det var for mig yderst pinligt, men Gustav sagde: "Det er ikke noget problem!"

Det var hans standard udtryk, når han blev spurgt om noget.

Denne formulering har jeg for øvrigt indført i mit sprogbrug herhjemme.

Det gør livet lettere at håndtere.

Jeg undskyldte min "ventetid" og stemningen blev hurtig god igen.

Turen gik nu videre til Bali Agar folkets landsby.

Bali Agar folket lever helt isoleret. De er ikke hinduer og har deres egne trosskikke. Vi kørte ad vanskelig tilgængelige veje, ja, det var mildest talt livsfarligt at køre på vejene til landsbyen, men vi kom alligevel derhen i sikkerhed.

Lilian og jeg besøgte nogle huse med stofbutikker. Der var jordgulve, ligesom brosten, men pænt og rent. Og sikke stoffer vi så! Et væld af ikat vævning: den karakteristiske vævemetode, hvor tråden er farvet i forskellige farver, således at stoffets mønstre skabes under vævningen. Vi havde nogle interessante samtaler med de handlende, unge kvinder med deres gamle mødre, som jo er deres læremestre igennem livet. Deres ting var kunst på højeste niveau og kvaliteten meget høj. Man mærkede også, at de var oprigtige handelsfolk. Jeg købte et meget skønt stykke stof.

Hovedgaden i Bali Agar, folkets landsby

Når unge skal giftes i landsbyen, får det unge par deres eget helt nye hus med moderne installationer, vaskemaskine og elektricitet. Vi så et sådant nybygget hus og kikkede ind ad vinduerne og så el-ledninger.

Vi har læst os til, at slægterne her er meget indavlet, fordi de unge kun må gifte sig med folk inden for Agar folket. De retarderede bliver gemt væk. Vi mener dog at have set nogle stykker.

De danske mænd havde ventet utålmodigt på os kvinder, mens vi gik rundt i landsbyen. De var snart blevet færdige med at bese landsbyen, mens vi kvinder var vildt inspireret af stedet. Sådan er vi så forskellige! Vi tog vores reprimande i stiv arm. Vi tog det som rigtige "mandfolk"!?

På vejen hjem lagde vi turen omkring en flagermusgrotte. Det var dog det mest fæle og modbydelige sted, man kan forestille sig. Forestil dig flagermus flyvende oppe og nede, ude og inde i ét væk. Og de som ikke flagrede, sad i tusindvis inde i grotten tæt sammen, idet de udsendte deres høje lyde. Balineserne betragter flagermusen som et helligt dyr. Grotten var således også hellig, selv om der stank og lå ekskrementer fra dyrene overalt. Jeg havde svært ved at opleve dette sted som noget særlig helligt. Grotten siges at fortsætte langt ind i bjerget fuldt af flagermus. Vi så nogle kvælerslanger ligge på klippestykker flere steder i grotten. For slangerne må det være et sandt paradys, altid føden serveret!! Selv om det ikke må være helt så let at fortære sådanne "sprællemænd" som flagermus.

Himlen fortalte os, at solen var på vej ned. Farverne er nu fantastisk intense. Solen går ned 18.10 og en halv time efter er det mørkt, og nattens lyde tager fat. Cikaderne og frøerne og gekkoer.

Kunstnerbørnene på Bali

En aften sad jeg på stenene ude ved en af pavillonerne i havet og betragtede solnedgangen mellem træerne, indtil den forsvandt bag byen. Senere samme aften spiste vi på stranden og så piger på 7-11 år danse legong danse. De var utrolig bevidste om deres kunst. Deres lærer stod og holdt øje med dem under dansen. Den mindste pige, måske kun 6 år, skulle bagefter sin optræden stå nede bagved og se de andre "store" danse, så hun kunne lære af dem.

Bagefter blev de alle rost af deres lærer, og nu skulle de gå rundt til alle gæsterne i udendørsrestauranten og sætte en blomst bag øret på hver enkelt gæst. Det blev gjort med højst mulig ynde og diskretion. Det var et syn for Guder: Disse små guld og -silkeklædte gudebørn udstrålede så stor tillid og varme og bevidsthed om deres kunst. Nu og da stak en gæst dem en pengegave.

Man spørger sig selv, får disse børn slet ingen barndom? Nej, ikke som andre børn, som ikke danser. De skal øve hver dag, men leger også. Husk på, at de er stolte over at blive rost og få applaus. Deres liv har stort indhold: De arbejder til ære for Gud og kunsten. Deres livs mission er at gøre andre glade, at give af deres kunst for at forædle verden og hele tiden gøre verden til et bedre sted.

Andre børn lærer et andet håndværk, enten at spille et instrument, skære i træ, male æg eller anden kunstmaling, vævning, batik eller smykkekunst. Denne læreproces er en selvfølgelighed for en balineser og er ikke forbundet med en følelse af undertrykkelse, tværtimod er en balineser stolt og tryk ved at være født til sin mission.

Her danser voksne kvinder

Skæbnemøder

Sanur 18.01.04.

Denne dag skulle komme til at betyde utrolig meget for mig – ja, for min fremtid overhovedet.

Efter et dejlig mildt solbad klokken 7 om morgenen og senere morgenmad besluttede jeg mig for at gå langs stranden hen til et museum omtrent halvanden kilometer borte. Museet ligger tæt ved højhuset, som man kan se i hele bugten, for øvrigt det eneste højhus på Bali. Da højhuset blev bygget, lød der et ramaskrig blandt befolkningen, fordi man fandt bygningen rædsom. Det blev herefter forbudt ved lov at bygge flere højhuse på Bali. Den skønne natur skal ikke ødelægges af firkantede betonklodser! Faktisk siger loven, at der ikke må bygges bygninger højere end palmetræer. Sådan!!

Min vandring langs stranden, dels i vandet, dels på sandet var for mig en åbenbaring! En følelse af frihed vældede op i mig. En stærk følelse af at være ét med naturen gjorde min krop uendelig let. Jeg hoppede op og ned af klippehøfderne uden mindste besvær. Alle kroppens muskler spillede veltilfredse over at være i bevægelse i herlig varme og ren luft. På et tidspunkt følte jeg trang til at søge hen i skygge og gik nu op på flisegangen, hvor alle salgskoderne ligger på rad og række. Bagved ligger hotellerne side om side i imponerende smukke omgivelser. Pludselig hører jeg lyden af bløde toner fra bambusinstrumenter. Jeg bliver utrolig glad ved lyden og får øje på en gruppe mænd, som opholder sig under et tag på en forhøjning. To mænd spiller, andre sidder, mens resten af forsamlingen ligger og sover. Jeg standser op og hører så en stemme sige: "Come and play!"

"Oh no, I can't play!" svarede jeg aldeles overrasket. "Sure, come and try!" smilede de. "I have no money with me", svarede europæeren i mig. De lo: "It doesn't cost money, just come and play". Jeg blev både glad og skræmt, for hvordan i alverden skulle jeg dog bære mig ad?!

Jeg havde ikke behøvet at bekymre mig et eneste sekund. De stod på nakken af hinanden for at undervise mig. Inden der var gået et kvarter var jeg i sving med at lære en melodi. Jeg skulle imitere det, min lærer spillede, og når jeg sang til, gik det rigtig godt. Det lille pædagogiske trick forstod min lærer lynhurtigt, så han nynnede melodierne samtidig med, at vi spillede sammen.

Første gang jeg spillede melodien fejlfrit, hujede de og klappede i hænderne og roste mig. Jeg tænkte ved mig selv, at de var så vant til at spille med turister og rose dem.

Så ville en anden fyr lære mig en ny melodi. Den mindede mig om en melodi jeg kender, så det gik vældig nemt. Nu blev de helt ellevilde af begejstring og jeg følte mig så lykkelig over at foretage mig noget musikalsk sammen med andre og opleve deres reaktioner.

Det var virkelig en surrealistisk oplevelse!

Jeg tænkte, at jeg nok hellere måtte holde, mens legen var god og forklarede dem, at jeg egentlig var på vej hen til det belgiske museum.

Men de ville vide, hvornår jeg kom tilbage, og hvor jeg boede. Jeg forklarede, at jeg ville komme forbi igen om et par timer.

Det var dog utroligt, tænkte jeg, hvor let ens ønsker bliver opfyldt her på stedet. Og hvad jeg mener med det?

Jo, inden jeg rejste til Bali, havde jeg udsendt ønsker om at komme til at spille med lokalbefolkningen og at få mulighed for danseundervisning. Og nu var mit første ønske allerede gået i opfyldelse, helt af sig selv! Det var dog næsten ikke til at fatte.

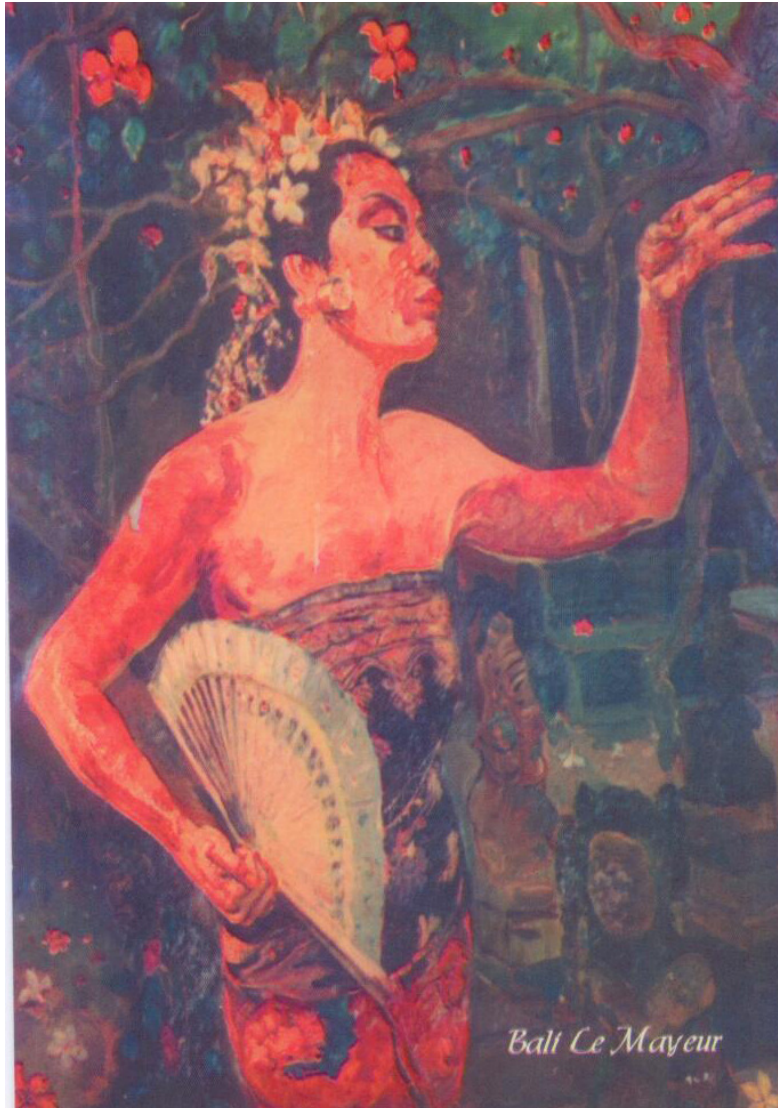
Nuvel, jeg gik videre mod mit mål: MUSEUM DE MAYEUR. Hellere spørge en gang for meget end at bruge al energien på at lede, så jeg kom i snak med en ældre hollandsk herre, som skulle samme vej og som ville vise mig stedet, hvor museet ligger.

Han tilbringer en stor del af året på Bali. Hans hollandske forfædre var handelsmand på Bali, og han havde også selv følt sig tiltrukket af øen gennem mange år. Som pensionist hjalp han sin søn med at udvikle gode handelsforbindelser, da han selv både kender til lokalsproget og balinesernes særlige handelsmetoder. Vi havde en hurtig, men væsentlig snak; han lærte mig nogle facts, som jeg kunne bruge her og nu om kulturen og balineserne, men som jeg nu har glemt igen — ja, fordi jeg vel ikke har brug for den viden nu, og fordi den form for viden har ligget mig meget fjernt. Jeg husker kun ting, som jeg kan forstå og anvende i mit liv der, hvor jeg er til stede. Måske dukker hans interessante facts op igen i min hukommelse, når jeg igen vandrer på det lille fortov i Sanur?!

Jeg takkede for hans hjælpsomhed og gode råd og tog afsked med ham uden for museet.

MUSEUM DE MAYEUR er et belgisk galleri fra 1800-tallet. En belgisk maler bosatte sig på Bali og byggede sig dette hus, som nu er museum og dekoreret på alle vægge og lofter med hans underskønne malerier. Han giftede sig med en balinesisk danserinde, som var meget berømt og utrolig smuk. I galleriet ses fotografier af hende som danserinde og deres familiemedlemmer.

Den berømte Bali danserinde

Bygningen ligger i en pragtfuld have med en statue af maleren LE MAYEUR selv og en smuk dam med lotusblomster foran.

Jeg var på et tidspunkt alene i museet, igen var jeg heldig, og kunne således opleve den stærke stemning fra gamle dage. Billederne på væggene blev engang malet på hørlærred, og farverne er nu stærkt falmede.

Motiverne er hovedsagelig balinesiske kvinder, der danser og plukker blomster eller gøremål fra det daglige liv.

Efter at have studeret billederne, huset og den skønne have, opdagede jeg ude i haven en åben dør, der førte ind til en forretning. Der var ingen at se i forretningen. Jeg kaldte, men ingen svarede. Jeg listede ind og kikkede mig omkring. Der var et stort udvalg af alle slags kunstarter og i høj kvalitet. Især træskulpturer, stoffer, tasker og legetøj. Pludselig fik jeg selskab i butikken af en ganske ung pige, som solgte mig en cola, da jeg var temmelig udmattet. Kun på Bali har jeg drukket cola.

Lidt senere kom butikkens indehaver, en bedårende dame i 35-årsalderen.

Hun viste mig alverdens ting og sager fra skabe, skuffer og hylder.

Nogle af tingene var utrolig støvede, som om de ikke havde været fremme i mange år.

Vi sad på gulvet og diskuterede, hvilke stykker legetøj jeg skulle vælge til mine børnebørn i forskellige aldre.

Det var et helt studium for os begge, og vi var virkelig fordybet i opgaven begge to. Til sidst havde jeg valgt alle tingene, inklusiv en flot taske og en meget smuk sharon i særlig fornem silke.

Der var flere ting end jeg kunne tage med mig, da jeg havde planlagt at vandre hjem langs stranden, så jeg besluttede at komme igen og hente resten og afregne med hende.

Inden jeg tog afsked, fortalte jeg hende om mit interessante besøg i museet inde ved siden af.

Hun fortalte så, at hun fra sit 6. år havde tilbragt sin barndom i dette hus og lært at danse af hendes slægtning, den berømte danserinde, gift med den belgiske maler. Det var en overraskelse! Jeg udsurgte hende om alt muligt fra den tid og om hendes senere liv.

Forsigtigt betroede jeg hende, at det havde været mit store ønske her på Bali at komme i kontakt med en lærer, der kunne undervise mig i dans.

Hun næsten afbrød mig og sagde at hun ville lære mig at danse, hvis jeg ville.

Jeg oplevede gang på gang balinesernes store intuition. Næsten før jeg havde tænkt en tanke, hørte jeg tanken udtalt af dem, jeg mødte.

Hun havde "gættet" mit store behov.

Vi gik straks i gang med at danse, midt i butikken.

Det var varmt, men stengulvet var dejligt koldt.
Hun sang melodierne, mens hun dansede trinene med mig bag ved sig.
Jeg kopierede hendes mange fine bevægelser med arme og ben.
Efter tyve minutter var jeg træt i kroppen, fordi jeg jo fjumrede rundt og ikke gjorde det rigtige, hvorimod hun var frisk, men dog varm ligesom mig.
Jeg sagde til hende: "Du skal undervise turister, som vil lære at danse, det gør dig lykkelig at danse!" Hun svarede taknemmelig: "Ja det er sandt!"
"Eller du burde have en danseskole."
Hun fortalte, at hun havde danset hele sit liv og havde haft en stor karriere indtil for 9 år siden, da hendes mand pludselig døde af cancer.
Han havde været læge i Denpasar og de havde været meget lykkelige sammen.
Da hendes mand døde, ventede hun sit andet barn. Hun måtte da forsørge sine to små børn alene. Derfor måtte hun opgive sin dansekarriere og starte op en forretning for at overleve.
Det havde hun nu gjort i 9 år og forretningen går godt. Hun har et væld af venner, som går forbi og hilser og køber.
Nu danser hun kun for familien til ceremonierne. Dog var hun netop i denne tid i gang med at lære en ny dans af en af hendes slægtninge.
Efter vores dansetime bad hun mig komme igen samme eftermiddag klokken 17, hvor det ikke er så varmt og så ville hun medbringe en CD med musikken til den legong dans, hun ville lære mig.
Det var en aftale.
På vejen hjem kom jeg forbi mine musikere.
Nu var der dobbelt så mange til stede og de var vågne alle sammen.
Jeg var lidt genert, men de hilste på mig som en gammel ven.
"Come and play!" råbte de.
Jeg satte mig til rette med korslagte ben på flisegulvet, som en af mændene fejede rent for sand med kosten, som altid ligger parat.
Vi repeterede melodierne fra om formiddagen. Den samme lærer, som havde sunget sammen med mig, var åbenbart lederen af gruppen og underviste mig igen. Det var en fantastisk oplevelse for mig. Et absolut højdepunkt i min tid på øen: En lykkefølelse af at være fuldstændig integreret musikalsk med en anden og så på et "fremmed" instrument! Samme følelse oplevede jeg også med en anden ung fyr, som var utrolig musikalsk og umådelig tålmodig med mig.
Når jeg spillede forkert eller glemte toner, lo vi alle sammen, og jeg undskyldte mig selv med, at det var svært at huske for sådan "an old lady"!
Jeg fortalte dem, at jeg var vant til at spille klaver, og at jeg spillede klassisk musik, så som Bach, Mozart og Beethoven.
De havde hørt om Beethoven.
Jeg fortalte dem, at de hurtige rytmer, de spiller, ligner musik fra den europæiske barokperiode.
Jeg fortalte dem også, at jeg selv var vant til at undervise i musik, og at jeg tjener min løn ved at synge som professionel koncertsanger og holde koncerter, ligesom de gør.
Jeg blev hos dem kortere tid end første gang, men de spurgte mig, om jeg ville komme igen. Jeg følte mig glad og smigret og spurgte dem, hvornår det passede dem. Jeg kunne finde dem her på stedet hver morgen fra kl. 7 til hen på eftermiddagen. Om aftenen spiller de på hotellet, som er deres boss. Vi aftalte, at jeg skulle komme næste morgen kl. 10.
Glædesstrålende kom jeg "hjem" til mine venner og fortalte om alle mine oplevelser.
Mine to ønsker var gået i opfyldelse på samme dag!
Jeg var dybt taknemmelig og takkede "Ham" eller "Dem deroppe" eller "all around", som jeg følte havde en finger med i spillet.
Når jeg tænker tilbage på det magiske øjeblik, jeg mødte Arina, min danselærerinde, og mine musikere på stranden, så er det nøjagtig samme fornemmelse af, at de ligesom ventede på mig, at de vidste, at jeg skulle komme.
Ja, undskyld, jeg ved godt, at det lyder helt vildt, men alt er muligt på Bali!!
Der er næsten ingen afstand mellem tanke og handling.
Lidt chokerende, en gang imellem, når det hele går så stærkt.
Prøv selv om det går dig lige sådan på Bali!
Det lykkedes mig at møde mine musikere og spille med dem 5-6 gange i løbet af de sidste to

uger, jeg havde tilbage på øen.

En dag, jeg sad og lærte en ny melodi, som var meget rytmisk kompliceret for "the old lady", sad der pludselig en ny person og fulgte med i øvningen. Jeg havde aldrig set ham før, mener jeg ikke, selv om det til tider kunne være svært at skelne så mange fra hinanden. Mange vil sige omkring 15 personer. Han talte et bedre engelsk end de andre og vidste alt det om mig, som jeg havde fortalt.

Han var ikke en af musikerne, men han sad der som en anden støttepædagog og opmuntrede mig med smil og bløde "klassiske" dirigerende armbevægelser:

"Just do the same, as when you play your piano at home!" Jeg var målløs og fandt dette intermezzo urkomisk. Han mente sine pædagogiske anvisninger fuldhjertet og gjorde alt, hvad han kunne for at hjælpe mig.

Mit største problem var at blive ved med at sidde bekvemt på det hårde gulv i en hel time.

Det problem løste han ved at foreslå, at jeg sad på en stol "nede" på jorden med instrumentet oppe på platformen.

Ah, det var dejligt at sidde civiliseret på en stol og spille, men jeg opdagede snart, at jeg slet ikke havde samme føling med instrumentet, så jeg flyttede op igen næste gang, jeg kom for at spille.

En dag, hvor det var særlig varmt, og jeg var mindre koncentreret og lettere at køre træet, foreslog min "støttepædagog", at jeg skulle tage en svømmetur og således blive frisk igen.

Hvem ville sige nej til en sådan forfriskende tanke? Selv om det var midt i undervisningen?

Jeg overvandt min generthed og slentrede ned til stranden, lagde min sharon på sandet og iført min daglige bikini beklædning, vadede jeg ud i vandet.

Pludselig hører jeg en stemme råbe: "HELENEMARIA!"

Og jeg ser ril min store forbavselse, at min venlige støttepædagog befandt sig midt ude i havet og vinkede, at jeg skulle komme derud. Han var langt ude, og det var højvande, og jeg lider af dybdeskræk.

Jeg råbte alt hvad jeg kunne, om han stod på bunden, og det bekræftede han.

Så i største tillid vandrede jeg ud i det blå...til ham.

Jeg fortalte ham om mit problem med dybdeskræk, mens vi svømmede rundt.

Pludselig siger han: "Have you seen the big monster?" "Would you like to see it?"

Det ville jeg selvfølgelig gerne. Og til alle damerne siger jeg uden omsvøb, at det var tidspunktet, hvor jeg tænkte: Nu kommer han hen og tager fat i mine ben og voldtager mig.

Men pludselig kom der virkelig et kæmpestort monster op af vandet og brølede vildt højt.

Jeg blev selvfølgelig utrolig forskrækket, men uhyret forvandlede sig lynhurtigt til en meget glad og stolt balineser, for hvem det var lykkedes at drive en europæer fra vid og sans.

Jeg svømmede rundt i det dejlige vand i fred og idyl alene, for uhyret var nu helt forsvundet.

Da jeg kom op og tog min sharon, lå der under en flig af den en flaske koldt vand...

Det var så kært... det kalder jeg betænksomhed midt i middagsheden eller skal jeg kalde denne handling for næstekærlighed?!

Jeg gik ikke op til musikerne igen, men vandrede stille hjem.

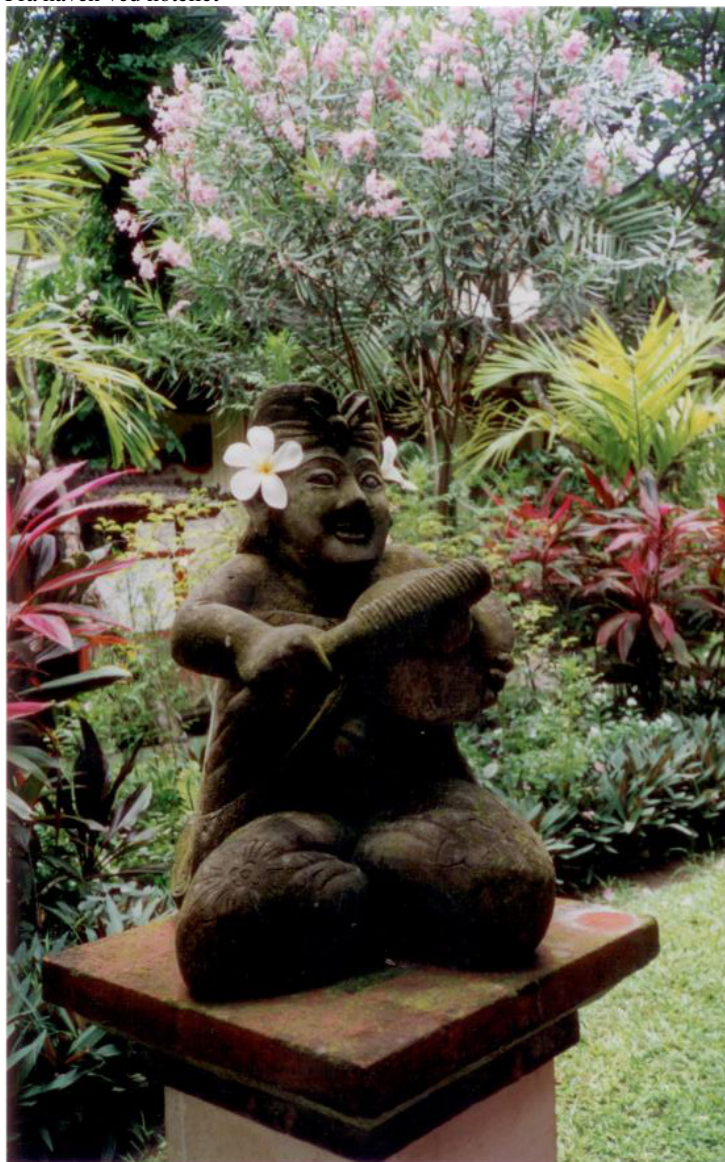
I dag tænker jeg, hvorfor gik jeg ikke op til dem og sagde tak og aftalte ny tid?

Jeg følte mig mættet af oplevelser, derfor gik jeg og havde absolut ikke tanke for konventioner.

Min "skytseengel" fulgte mig senere flere gange og bød mig på vandforsyning.

Han fortalte, at hans ekskone havde været europæer og derfor kendte han til europæisk tankegang og musik. Han elskede klassisk musik, især musik af Beethoven, som fik ham til at blive helt afslappet.

Fra haven ved hotellet

Det er interessant, at Beethoven på Bali er den mest kendte europæiske komponist. Også andre gange stødte jeg på folk som udbrød "Beethoven!" i samme stund jeg sagde, at jeg var klassisk sanger.

Den sidste gang jeg mødte min "skytsengel" var, da jeg havde min sidste dansetime hos Arini. Han sad uden for hendes forretning sammen med min meget tålmodige spillelærer. De to er venner, fandt jeg ud af, og de inviterede mig på vand. Det vil sige, de købte en flaske vand til mig, som jeg drak lidt af, inden jeg skulle møde Arina. Jeg var lidt overvældet over, at de var til stede, nu hvor jeg skulle have min sidste dansetime, som betød meget for mig. Dog, de var der bare, og jeg koncentrerede mig inderligt om den opgave, jeg havde sammen med Arini.

Efter min dansetime tog jeg afsked med mine spille venner ved deres lille bord og takkede dem af hjertet for alt det, de havde lært mig på alle måder.

Ikke kun musikalsk, men frem for alt den lærdom at tage tingene som de kommer, at lære at læse øjeblikkets visdom. Det havde de lært mig, og jeg er dem dybt taknemmelig for deres hengivenhed over for mig.

Jeg fortalte, at jeg skulle rejse tilbage til Danmark, og jeg bad dem hilse deres venner fra mig.

Den sidste gang jeg havde været hos mine musiker venner og havde spillet lidt med de to, som havde undervist mig, og jeg ikke rigtig syntes det ville lykkes mig at spille godt nok, bad jeg dem inderligt, om de ikke godt ville spille for mig.

Jeg sagde til dem: "Den bedste undervisning jeg kan modtage fra Jer nu er, at I spiller for mig, og jeg får lov at iagttage Jer, mens I spiller".

Jeg havde forklaret dem dage forinden, at mit mål var at komme til at mærke mit hjertechakra bevidst, mens jeg spiller, ligesom de gør. Jeg har til tider mærket det spontant derhjemme, men nu var mit mål at lære det bevidst.

De var bæret over, at jeg bad dem om at spille, og det var en kanon oplevelse for mig. Det mærkede de helt sikkert.

Det var så lærerigt og berigende.

Hvad jeg lærte, magter jeg ikke at beskrive.

Den visdom, jeg lærte, er blevet en del af mit hjerte.

Jeg vidste, at jeg ikke kom til at spille med dem mere, men tog dog ikke afsked med dem.

Takkede dem dybt som altid.

Mit sidste besøg hos Arini var præget af personlig samtale, der handlede om fortid og fremtid.

Jeg spurgte hende, om hun ikke havde mod på at finde en ny mand, så ung og smuk hun er. Dertil svarede hun, at hvis en enke på Bali gifter sig igen, tilfalder børnene faderens familie og hun mister forældremyndigheden over sine børn. Det har hun selvfølgelig valgt fra.

Hun må vente til børnene er voksne, selv om hun frygter, at hun bliver for gammel til at gifte sig igen. Jeg foreslog, om hun ikke "bare" kunne have en god ven så længe, så hun kunne opleve kærligheden igen.

Det var ikke en umulig tanke.

En uge efter min første time hos hende, og hvor jeg havde opmuntret hende til at starte med at undervise ikke kun mig, men også andre, var der kommet besked fra ministeriet til hende om, at man ville genopbygge den tidligere dansescene, som havde været en del af museet.

Vi jublede, da hun fortalte det. Hendes ønske og drøm var gået i opfyldelse.

Hun kunne nu danse offentligt igen og starte undervisning.

Igen et eksempel på hvor let tingene sker, eller hvor let energien strømmer her.

Jeg var målløs af forbavselse og glæde.

Jeg bad hende hilse hendes familie, som jeg havde mødt, og vi ønskede hinanden alt godt i fremtiden.

Det var meget vemodigt at vinke farvel og også at sige farvel til mine musikere umiddelbart bagefter.

Afskeden med mine lærere og afslutningen på et betydningsfuldt kapitel skete to dage før min hjemrejse.

Semara Ratih-gruppen i Ubud og mit besøg hos Anom

20.01.04.

Denne tirsdag skulle blive indledningen til et andet højdepunkt i mit ophold på Bali og en spire til en ny æra i min fremtid. Alle tirsdage skulle for fremtiden have en ganske særlig betydning for mig.

Vores lille rejsegruppe havde forberedt en lille tur til Ubud, byen hvor de bedste dansegrupper og kunstforretninger findes.

Efter et besøg på det meget imponerende kunstmuseum i Ubud med balinesisk kunst i alle genrer kørte vi videre til en forestilling med Balis dygtigste dansegruppe og gamelan orkester. Den dygtigste, fordi gruppen hvert år har vundet førstepræmien ved den årlige konkurrence, som finder sted på Bali.

Gruppen hedder SEMARA RATIH.

Hver tirsdag kl. 19 året rundt, ja, helt tilbage til 70'erne har de givet og giver stadig forestilling for alverdens turister. Man kan roligt sige, at gruppen er verdensberømt!

Vi kom i meget god tid og købte billetter til forestillingen og jeg skrev et lille brev, som jeg bad billetmanden overbringe gruppelederen ANOM PUTRA.

På brevet stod på engelsk:

HELENEMARIA ER HER FOR AT SE JERES FORESTILLING I AFTEN.
HUN GLÆDER SIG OG BRINGER MANGE KÆRLIGE HILSNER TIL ANOM OG
ALLE FRA IVAN HANSEN FRA DANMARK.
THANK YOU SO MUCH FROM HELENEMARIA.

Billede 28: Billetten til forestillingen

Semara Ratih
Presents
SPIRIT OF BALI
at JABA PURA DESA KUTUH - UBUD, Tuesdays, 19.30 - 21.00

20 JAN 2004

Ticket Price : Rp. 50,000

Semara Ratih Studios : Jalan Kajeng 25 Ubud 80571
Telp/Fax. : (0361) 973277, Ubud - Bali

DIFFERENT PROGRAM EVERY WEEK

Billede 29: Jeg giver billetmanden brevet

To dage før min afrejse til Bali ringede jeg Ivan Hansen op. Han er en slægtning af en af mine elever og kender Bali utrolig godt, idet han har besøgt øen 17 gange.

Han ved, at jeg vil ringe og begynder straks at fortælle om alt, lige fra hvilke sko jeg skal bringe med til alt om seværdighederne på øen: atmosfæren ude i rismarkerne, kunsten og musikken og dansen.

Jeg bliver stærkt anbefalet at tage til Ubud og opleve dansegruppen Semara Ratih og eventuelt tage danseundervisning hos lederen Anom Putra.

Han fortæller mig, at han selv gennem mange år har spillet med gruppen og i øvrigt også sammen med den danske komponist Per Nørgård, som siden 1975 er blevet inspireret af Anom og hans gruppe. I perioder har Per Nørgård boet i Anoms hjem og spillet sammen med gruppen. Anom har danset den århundred gamle dansetradition og givet den nye tiltag. Per Nørgårds musik er således præget af den balinesiske musik og Anoms skaberevne.

Ivan fortalte også, at gruppen for ti år siden gav forestillinger på Det kgl. Teater i København.

Ivan bad mig hilse Anom og derfor skrev jeg dette brev til Anom.

Vi havde god tid inden forestillingen skulle begynde, så vort lille rejseselskab kørte, efter opfordring af Gustav, uden for byen til en lille landsby, som var kendt for dens mange fugle.

Hver morgen flyver tusindvis af fugle af sted fra deres unger for at indtage føde og derefter bringe føde med hjem til dem. Det sker om middagen kl. 13, hvorefter forældrene flyver af sted igen efter mad, for så at komme hjem for natten klokken ca. 18, netop da vi ankom til landsbyen.

Der var en skrigen og en skræppen fra fuglene, mens de fløj frem og tilbage og op og ned mellem træerne.

Fuglene er hvide og store. De ligner i størrelse og kropsform flamingoen.

Midt ude i rismarken fandt vi en lille butik, som solgte drikkevarer. Men inde bagved opdagede vi snart en udstilling af træskærerkunst.

Jeg fik straks øje på en buddha buste i brun ibenholt, som jeg købte.

Der var tre eksemplarer og inden jeg købte buddhaen, spurgte jeg kunstneren, hvilken af de tre han holdt mest af.

Han valgte den samme, som jeg havde valgt.

Buddhaens fredfyldte ansigt, fuld af kærlighed, gav mig en sådan glæde.

Også at tale med kunstneren selv og vide hvem skaberen er af dette dejlige kunstværk har stor betydning for mig.

Nu tilbage til Ubud og danseforestillingen:

Vi blev vist ind i en stor hal med stolerækker. Vi satte os på første række og så os omkring.

Scenen var oplyst af projektørlys og levende lys i form af fakler.

Midt på scenen var en åbning, hvor danserne kommer ind. På hver side af åbningen ses udsmykning med fine gule parasoller og fakler.

Kulisserne var de karakteristiske røde tempelvægge.

På hver side af scenen var opstillede forskellige musikinstrumenter med siddepladser bagved i 3-4 rækker. En scenisk opstilling til et såkaldt GAMELAN-ORKESTER.

Pludselig hører vi bag os en kraftig lyd af trommer og slagtøj. Vi får øje på en lang række menneskeskikkelser, der i gåsegang kommer op gennem midtergangen i salen mod scenen, med 5 dansere forrest og alle musikerne bagefter.

Vi ser fire kvindelige dansere og én mandlig danser forsvinde bort ud gennem åbningen på scenen.

Musikerne indtager deres pladser.

En kvindelig præst kommer frem fra åbningen og stænker vievand på alle musikerne, som sidder med korslagte ben på et klæde. Dette er billedet på, at stedet bliver rensset for forstyrrende elementer. Musikken, dansen, kunsten er til ære for Gud. En sand gudstjeneste!

Pludselig sætter musikerne ind med en utrolig imponerende præcision og rig på ekvibrisme.

Med største sikkerhed svinger musikerne deres små hamre og kaster dem op i luften mellem slagene på gamelan instrumenterne, griber dem igen og spiller videre, alt imens de ler til hinanden i åbenlys glæde og velvære.

Den rene vare på sand livsudfoldelse og musikalsk skabelse! Musikken gik lige ind og åbnede op for hjerte chakra'et. Jeg begyndte at græde af glæde med det samme. Det var så stærkt at opleve.

Også fordi det virkede mig så bekendt på en eller anden måde, omend jeg aldrig havde oplevet et sådant skue i mit liv. Men måske tidligere i forglemte tider?!

Efter orkestermusikken, hvor musikerne virkelig udfoldede sig musikalsk og menneskeligt, fulgte nu de forskellige legong danse.

Først blomsterdansen med fire damer, der danser i de smukkeste dragter i guld og stærke farver med en blomsterkurv i den ene hånd. De har alle fire samme frisure, en kæmpe lang sort hestehale alle i samme længde. Dansen er en præsentation af dansens mange muligheder og skønheder og ikke mindst en hyldelse og ofring til Gud.

Dansen slutter med, at alle blomsterne bliver kastet ud over publikum.

Derefter følger solonumre.

Anom viser sin berømte krigsdans - krigeren, som han har optrådt med siden han var 2-3 år.

Anom's dansekunst er karakteristisk ved hans meget langsomme bevægelser med lange, lange pauser efterfulgt af pludselige og meget voldsomme bevægelser, ligesom en hvirvelvind, hvorefter roen igen indfinder sig. Han er også berømt for sine vanvittige hurtige sitrende øjenbevægelser.

Har man én gang set Anom danse, glemmer man ham aldrig og kan skelne ham fra alle andre dansere.

En stor oplevelse er det også at se sammenspillet mellem Anom og orkesteret.

Se musikerne komme "lige på sømmet", når Anom starter efter sine "pauser", hvor han holder spændingen med en utrolig intensitet.

Det er sand musik med alle dens facetter!!

Anoms kone er også solodanser. Hun fremførte en enestående legong dans, klædt i en pragtfuld lilla dragt med guld. Det fantastiske ved hendes dans var hendes usædvanlige hurtige kropsbevægelser, små og korte og hele tiden i et lyntempo. Hendes øjenbevægelser var også ekstrem hurtige og eksakte. Hun er utrolig smuk og kunstnerisk i sin scenekunst.

Anom's næste solo var en dans, hvor han forestillede en hane. Det var urkomisk og eminent og dygtigt gjort.

Musikerne lo til hinanden, når han gjorde noget sjovt, noget nyt eller noget helt uventet.

Det var helt tydeligt, at Anom lod sig inspirere af publikum og sine dygtige musikere, med hvem han har utrolig stor kontakt.

Et andet solonummer var LØVEN, hvor en kæmpe stor "løve" danser rundt på scenen til musikken. Anom og en anden danser hopper rundt inde i løven, som klapper med sin store træ mund.

Til sidst lægger løven sig ned og laver nogle akrobatiske bevægelser med "poterne", som i virkeligheden er Anoms fødder. En vifte bevæger sig fra pote til pote og vifter foran løvens hoved.

Løven er usigelig munter og danser til sidst glad og sejrstolt ud af scenen.

Legong dansene har i gamle dage, da kongerne endnu var ved magten, været knyttet til kongehuset. Skønhed, elegance, humor og glæde kendetegner denne kunstart.

Når danserne har fuldendt deres optrin, nejer de i ærbødighed med håndfladerne samlede foran ansigtet til tak, hvorefter der udbryder applaus.

Efter forestillingen tøvede vi lidt med at gå, i håb om måske at komme til at hilse på Anom.

Pludselig kommer en spinkel, ikke særlig høj, men meget ungdommelig mand hen imod mig.

Jeg reagerer ved at spørge: "Er det Anom Putra?"

Han smiler og rækker mig hånden og præsenterer derefter en yderst charmerende kvinde for mig, idet han siger: "Dette er min kone".

Jeg komplimenterer dem begge og siger, at jeg aldrig har set noget så fantastisk.

Hun har et par børn omkring sig, ler genert, og går igen.

Han siger: "Sid ned!"

Jeg fortæller ham, at jeg forestillede mig ham som en høj person, ligesom på scenen, men kostumerne bedrager.

Vi taler om Ivan, og jeg bringer min hilsen.

Efter ganske få minutter inviterer han mig til at komme og bo i hans hjem i nogle dage.

Jeg måtte komme den følgende torsdag og være med til at forberede den forestående ceremoni og tillige overvære denne.

Jeg er fuldstændig overvældet over invitationen og tager imod den hjertelige invitation.

Han giver mig sit visitkort og beder mig ringe, hvornår jeg vil komme.

Han tager hurtigt afsked og forsvinder.

Uden for bygningen ser vi et væld af scootere med mænd på, parat til at suse hjemad.

Anoms kone sidder også på en scooter med to små børn. Nu har hun bluejeans og en bomuldsbluse på og håret er sat op med et spænde.

Vi ler sammen og hun siger, at hun glæder sig til at jeg kommer.

Jeg takker igen og ser dem alle køre af sted.

På vejen hjem i bilen diskuterer vi vildt og inderligt med Gustav, om jeg skal tage imod indbydelsen.

Under hvilke omstændigheder ville jeg komme til at bo? Skulle jeg sove på en bambusmåtte udenfor?

Lilian fortalte, at hun i Ghana havde oplevet, at værtsfolkene var rykket ud af deres egen seng og givet den til deres udenlandske gæster.

Hun mente, at det samme nok ville ske her også, men hun rådede mig til at bringe nogle rene sharoner med til at sove i.

Jeg var virkelig i syvsind, om jeg skulle besøge familien.

På den anden side ville jeg nok aldrig få en sådan anledning igen.

Gustav forsikrede, at han ville hente mig, hvis jeg ikke havde lyst til at overnatte eller i det hele taget ønskede at komme hjem.

Jeg følte virkelig, at mine rejsefæller viste et social ansvar for mig og levede med i mine overvejelser. Det var jeg dem dybt taknemmelig for.

Jeg talte med mine musikere venner på stranden om min invitation i Ubud.

De kendte naturligvis gruppen Samara Ratih, og viste stor ærefrygt og respekt for det, jeg talte om.

Dermed havde jeg taget min beslutning og ringede den aftalte morgen til familien i Ubud og meddelte dem min ankomst. Mine venner ville med op til Ubud og opleve kunst og se sig om og naturligvis følge mig på vej, for at få vished om, hvor jeg var i verden. Det fik de også.

Gustavs broder, Carl var vores chauffør den dag. På vejen hen til Anom bragte han os hen til en meget fornem gade med navneinskriftioner i gadefliserne. Disse inskriptioner stammede fra folk, som havde givet en gave til byen. Vi standsede uden for en port med kunstneriske udsmykninger og blomsterbuske alle vegne, og Carl fulgte mig ind ad en flisegang til beboelserne.

Det viste sig at være et ekstremt fornemt sted. Carl var rystet og sagde, at han aldrig havde sat sin fod på et så fint sted. Vi tog afsked og han gik tilbage til de andre, som spændt ventede ude i bilen.

Nu var jeg alene i total nye omgivelser. Det første jeg fik øje på var Anom og hans søn på 13 år. De sad på hug og var fuldstændig optaget af at vaske og pudse deres fine scooter.

De kikkede op og hilste venligt med et glad smil, og Anom gav tegn med hånden, at jeg skulle gå videre ind ad stien til hans kone. Hun kom mig i møde og omfavnede mig og sagde, at hun havde glædet sig til, at jeg skulle komme.

Hun gik igen ind i sit køkken, som er et lille hus for sig selv. Jeg hørte hende råbe en besked, og straks kom en ung mand, tog min taske og førte mig til mit værelse eller hus, for jeg fik faktisk mit eget lille hus med soveværelse og badeværelse med marmorfliser overalt. Han udleverede mig mine egne nøgler og gik. Jeg nettede mig en smule og gik så tilbage til familien. De næste minutter var lidt svære for mig, fordi jeg følte mig totalt overladt til mig selv, idet jeg stod alene midt i deres private bolig uden kommunikation med nogen. Jeg så mig omkring.

Boligen består af seks til syv bygninger. Foran hovedbygningerne ligger en stor terrasse med flotte klinker. Terrasserne fungerer som opholdstuer.

På fliserne foran mig lå deres danseklæder i den bagende sol. Det gjorde mig usigelig glad at se disse flotte dragter, som jeg kendte fra forestillingen for to dage siden. Det virkede så dejlig bekendt og jordnært, at de nu lå der til rensning i solen. Solen steriliserer jo alt.

Ved siden af dragterne i guld og silke stod et jernstativ, tæt behængt med vasketøj i alle mulige størrelser. Bagved stod en moderne vaskemaskine. På terrassen foran en af beboelserne sad en 14-års pige og arbejdede med blomster.

Pigen kikkede genert på mig

Hun kikkede genert på mig. Jeg gik hen og gav hende hånden, satte mig ned over for hende og spurgte om jeg måtte hjælpe til. Hun var omgivet af store bambuskurve. Én kurv var fuld af små flettede bambuskurve, hver på 5 x 5 cm., tre andre kurve var fyldte med henholdsvis tagetesblomster, røde, lilla og hvide flittiglise og pyntegræs. Hun viste med hænderne, at man skulle tage en lille flettet bambuskurv og pynte den med lidt fra hver af de andre store kurve, så de alle blev ens.

Jeg lærte hurtigt at fordele herlighederne på den rigtige måde, efter hun havde korrigeret mig nogle gange med smil og nogle få engelske ord. Mens vi sad fordybet i vort arbejde, kom en lille dreng på omkring tre år og kikkede på mig.

Jeg gjorde tegn til ham om at sætte sig ved siden af mig, og på samme måde som pigen havde lært mig at pynte kurve, lærte jeg ham det. Han lavede nogle stykker og løb så af sted igen.

På et tidspunkt kom den samme unge mand på 16-17 år, som havde anvist mig mit værelse, med en kop te til mig.

Det var dog fortryllende! Min taknemmelighed var stor og jeg lagde ikke skjul på den, da jeg takkede ham. Han var en af husets to tjenere. Værtinden havde åbenbart meget at se til i køkkenet, for hun blev i det lille køkkenhus i al den tid, vi var beskæftiget med at lave blomsterkurve.

Blomsterkurvene var offergaver, som skulle bruges til de næste dages ceremonier. Inden offergaverne skulle stilles ud på de forskellige trin, hylder, stier og offeraltre rundt omkring i hjemmet, kom der en lille skefuld ris i kurven.

Til daglig sættes nye offergaver frem, men under ceremonierne laves ekstra gaver til de forskellige offeraltre, som repræsenterer de forskellige gudeskikkelser.

Også andre former for offergaver blev fremstillet. De store offerskåle i guld til altrene var de mest fornemme, og det var moderens opgave at pynte dem. Udsmykningen bestod af mange frugter i alverdens farver og en mærkelig lyserød kage.

Disse kæmpestore og flotte offerskåle i guld er de samme som tidligere beskrevet, hvor kvinderne bar dem på hovedet på vej til byens templer.

Anoms familie tilhører en fornem kaste (slægt), så familien har deres eget tempel på deres ejendom, hvor de beder hver morgen og samles til bøn ved ceremonierne.

Da pigen og jeg så småt var færdige med det store arbejde, som nok havde stået på i et par timer, viste pludselig en ældre herre sig. Han kom hen til mig og hilste hjerteligt på mig. Han udstrålede en kæmpestor kraft, som fyldte mig med ærefrygt. Jeg følte mig straks på bølgelængde med ham, selv om jeg havde store vanskeligheder med at forstå hans engelsk. Efter nogle almene konverserende sætninger gik han i gang med at undervise. Alt hvad han sagde og viste mig var undervisning, sådan følte jeg det!

Han fortalte, at han var Anoms far, og at han havde undervist sin søn fra han var 2 år, hvor han allerede havde optrådt med sin første dans, nemlig krigsdansen. Han viste mig det store billede på væggen af Anom som 2-årig, klædt ud i det kostume han danser i som voksen, blot i mini størrelse.

Faderen havde selv danset og været mesterdanser. Det talte han ikke om selv, dertil er han alt for beskedent.

Vi satte os ned over for hinanden med korslagte ben og talte sammen. Med ét viste han mig en øvelse med armene. Jeg kalder den min kraftøvelse, fordi den giver én kraft. Og hvad er så den kraftøvelse? Hvis man kender fornemmelsen af sløvhed eller træthed i hovedet, som man ikke umiddelbart kan overvinde ved at tage sig sammen eller ved at drikke to kopper te eller kaffe, ja, så bliver man dugfrisk i hjernen af den øvelse, som Anom's far lærte mig. Det er at få kraft!

Fagligt drejer øvelsen sig om at hæve og sænke energien op og ned gennem chakraerne. Det gøres fysisk ved at hæve og sænke armene, mens man mærker energien hæve sig inden i én. Mens jeg sænkede armene talte han one, two three, four og det samme, når jeg løftede armene.

Min mester viser mig kraftøvelsen

Han var med Semara Ratih gruppen i Danmark for ti år siden og optræde på Det kgl. Teater, så han kender til europæernes lave energi niveau. Til mig sagde han som et evigt omkvæd: Always happy in Denmark, always happy!" Alt imens han viste øvelsen. Dengang forstod jeg ikke helt, hvad han mente og fandt hans omkvæd en anelse latterlig. Men da jeg kom hjem til Danmark og jeg en dag var helt "flad", kom jeg i tanker om hans lille omkvæd og gjorde øvelsen, og minsandten om ikke jeg blev helt frisk og ikke mindst glad!!

Denne øvelse er harmløs og til stor glæde for mig.

Herhjemme mærker jeg næsten tydeligere, hvordan kraften, energien strømmer gennem mig. Nu forstår jeg, hvorfor han betonedede ordene "always happy in Denmark".

Det er fordi energien på Bali er permanent højere hos menneskene og i naturen. Livet dér udledes på en højere energi frekvens.

Derfor strømmer tingene så let i livet.

Derfor har befolkningen så højt et intuitions niveau.

De fleste har "det tredje øje" åbent.

Herhjemme må vi tilkæmpe os denne energiform, fordi energien i Europa strømmer på en meget lavere energi frekvens.

Jeg mærkede især denne kontrast, da vi på vejen hjem til Danmark mellemlandede i Frankfurt. Det var utrolig nedslående at opleve. Jeg mærkede, at luften, atmosfæren var anderledes. Man ligesom blev trykket ned i energien, fordi vi i vort system stadig havde Bali's energi. Folk vi mødte i lufthavnen var gravalvorlige. De viste ingen tegn på glæde eller umiddelbar lyst til hjælpsomhed eller kommunikation. Det var virkelig en sørgelig iagttagelse og jeg tænkte: "Å nej, jeg vil ikke være sådan!" og når jeg smilede til folk for at give dem lidt liv, blev de usikre og kikkede væk, idet de følte sig provokeret.

Jeg øvede kraftøvelsen med Anoms far ad flere omgange. Den første gang vi øvede, så han pludselig længe på mig og sagde:

"Nice spirit, nice spirit!"

Jeg følte det, som om han så lige igennem mig. Jeg fortalte ham, at jeg følte vi kendte hinanden, og at jeg oplevede ham som en stor mester.

Han nikkede beskedent.

Fra ham oplevede jeg den største intuition.

Jeg kalder ham min mester og er ham dybt taknemmelig.

Efter denne ophøjede åndelige oplevelse fik jeg senere på dagen endnu en stærk oplevelse.

Anom forklarede mig, at jeg kunne gå ture i rismarkerne, der lå nogle få minutters gang fra deres hjem.

Jeg valgte at gå en sådan tur for at samle mig lidt efter de stærke indtryk, og endelig for ikke at være i vejen ved deres forberedelser til den store ceremoni fest, som kan sammenlignes med Julen.

Efter en kort tur ud af byen og gennem en lille skov, hvor nogle håndværkere var i gang med renovering af et hus, kom jeg til en lille butik, hvor jeg købte mig en flaske vand, og videre ad denne sti kom jeg endelig op til rismarkerne. Det var så første gang, at jeg skulle få lov til at vandre i rismarkerne. At jeg ikke kun nød synet af de vidunderlige grønne farver, som jeg så mange gange havde gjort det fra bilen, men at jeg faktisk gik lige imellem markerne ad en lille smal sti var for mig et mirakel!

Stien i rismarkerne med kokospalmerne

På begge sider at stien rislede vandløb med vand fra bjergene, som jeg skuede foran mig.

To kegleformede bjerge med mørke regnskyer som baggrund. Det var et dramatisk syn! Det var et uforglemmeligt panorama!

Da jeg havde gået nogle minutter oplevede jeg luften dirre.

Hele atmosfæren dirrede af energi og ånd. Jeg følte mig total lykkelig og fri.

Jeg følte ingen pligter, jeg følte intet ansvar! Jeg havde det ligesom de små firben, der løb rundt i græsset, mens jeg dyppede fødderne i det friske rindende vand. De var ét med naturen. Jeg havde følelsen af, at min hjerne "stod stille", som om den frekvens, der var i atmosfæren var den samme i min hjerne.

Derfor stod min hjerne stille! Jeg vidste alt, hvad jeg ønskede at vide!

Det var en vidunderlig følelse af fredfyldthed og lykke.

På min videre tur gennem rismarkerne, i alle mulige farver alt efter markernes vækststadier, kom jeg forbi et faldefærdigt skur. To ludfattige kvinder kom ud fra skuret, som tilsyneladende var deres hjem og hilste på mig.

Den ene kvinde, som så ud til at være umådelig gammel havde et glas i hånden. Hun bød mig at drikke af glasset. Jeg blev forlegen og vidste i øjeblikket ikke, hvad jeg skulle gøre. Den anden kvinde sagde på engelsk, at det var kokoskaffe, og at det var godt for mig. Jeg følte, at hvis jeg drak af deres snavsede glas, ville jeg dø inden længe, så jeg tøvede lidt med at reagere, indtil jeg pludselig fik det

indfald at få lidt hældt op i låget fra min vandflaske. Sådant en lille tår kunne vel ikke slå mig ihjel?! Jeg drak det, og det var ikke dårligt, jeg fik faktisk kræfter af skænken. Nu stødte en herre til. Han spurgte, om jeg kunne tænke mig at smage en kokosnød oppe fra kokospalmen ved siden af os, for så ville han hente den til mig oppe i kokospalmen.

Det ville jeg selvfølgelig gerne. Jeg betragtede, hvordan han rev nogle græstotter af og anbragte dem mellem tærne, hvorefter han lynhurtigt klatrede op ad stammen med et reb mellem hænderne.

Da han var helt oppe kastede han to kokosnødder ned i græsset til os. Han var også selv nede på få sekunder og gik straks i gang med at skære en kile i kokosnøden, hvorefter han placerede et kileformet kokosblad i åbningen.

Han rakte nøden til mig og viste med hænderne, at jeg skulle drikke af det kileformede kokosblad.

Det prøvede jeg så, men det meste af kokosmælken løb ved siden af ved de første slurke og havnede nede i græsset.

Vi lo alle sammen. Men det gik stadig bedre og jeg drak indtil jeg var mæt. Så skar han med et stykke kokosblad noget af den bløde, geléagtige hvide masse og gav det til mig. Jeg spiste det, men syntes det smagte forfærdeligt, og takkede mange gange for måltidet. Jeg gav dem alle mine penge, hvilket ikke var ret mange og takkede igen for god behandling.

Risbonden henter kokosnødder

Kilen bliver skåret ud

Det var virkelig meget rørende at møde dem og opleve deres godhed. Jeg oplevede ikke, at de gjorde det for pengenes skyld. Jeg sagde, at jeg ville give dem flere penge den næste dag, når jeg kom forbi. Men den næste dag var der ingen, som dukkede op på stien eller kom ud af det lille skur.

Jeg oplevede, at de så mig som værende svag og udmattet i den tropiske middagshede, og at de ville hjælpe mig. Derfor havde de tilbudt mig den nærende kokoskaffe og kokosnødden. Den tanke holder jeg meget af, og jeg under dem gerne rigtig mange penge for deres venlighed.

Hvis det stod til mig skulle hver familie på Bali have et lille velfungerende hus med let adgang til vand.

Jeg sagde til en arkitekt, som faktisk var en af musikerne i Semara Ratih: "Du får meget travlt i fremtiden, for jeg beder til Gud om, at I alle må få et godt hus at bo i. Og når jeg beder Gud om noget, så plejer mine ønsker at blive opfyldt".

Han kikkede målløs på mig, og jeg ved virkelig ikke, hvad han tænkte...

Nu tilbage til mine venner i rismarken.

Himlen var blevet endnu mørkere, og vi blev alle enige om, at det var klogest af mig at vende hjem i stedet for at tage den lange tur, som Anom havde foreslået mig at gå.

Jeg tog afsked med alle tre, og det var virkelig som om vi havde lært hinanden at kende. Men jeg så dem aldrig igen.

Næste dag gik jeg en meget længere tur og på noget af turen var jeg i følgeskab med et engelsk

ægtepar fra London, som i mange år havde hjulpet Østens lande med opsætning af moderne vandingsystemer.

Balinesernes vandingsmetode har ellers fungeret fortræffeligt i århundreder. Markerne er terrasseformede, således at vandet fra bjergene kan risle ned over markerne fra de øverste terrasser.

På min vej stod jeg et øjeblik og betragtede en bondes møjsommelige arbejde på marken.

Bonden planter risplanter i mudderet

I Anoms hjem blev der lavet mad i tre dage op til ceremonifesten foruden mad til de enkelte dage, jeg besøgte familien. Hver aften blev der serveret et festligt måltid. Det var det eneste måltid jeg deltog i. Familien gik i køkkenet i løbet af dagen og spiste hver for sig. Moderen spiste flere gange om dagen ris med grønsager.

Aftensmaden blev sat på et bord, der blev hentet frem. Man tog så maden selv og satte sig i stuens eneste møbler, en sofa og to lænestole, udskåret i træ. Først spiste kvinderne, derefter tog mændene for sig af retterne. Børnene havde åbenbart spist og opholdt sig et andet sted.

Maden bestod sædvanligvis af kogt ris, stegt aubergine, en tilberedt kødret og en tilberedt kartoffel ret med bønner. Andre sære ting var også serveret, som ikke fristede mig. Fællesnævner for alle retter, undtagen den hvide ris, er tilsætning af ekstremt stærke krydderier.

Det stærke i maden fornemmede jeg som styrkende. Man blev vågen!

Vand i glas blev serveret direkte på bordet fra store vandbeholdere, som var installeret i køkkenet. Andre vandbeholdere er opstillet til opvask og lignende.

Den første aften, mens vi to kvinder sad og spiste, fortalte Anom's kone om sine fødsler og om intervallerne mellem fødslerne. Hun ville vide noget om mine børnefødsler. Så jeg fortalte, at jeg havde født 6 børn, og at fødslerne var sket uden problemer. Det er åbenbart et meget centralt emne for

en balinesisk kvinde, ligesom det er for europæiske kvinder. Jeg spurgte til hendes dans, og hvordan hun klarede både karriere og familie. Hun øver lidt hver dag og underviser for at holde sig i gang.

Vi talte også om vore aldre. Hun troede jeg var meget yngre, måske 42.

Hun var omtrent 38, hun var dog ikke helt sikker. Vi prøvede at regne på det.

Men børnenes aldre var hun helt sikker på.

Det var den eneste gang vi fik lejlighed til at sidde sammen og tale. Og samtalen varede højst en halv time.

Så lagde hun de mindste børn i seng i en af beboelsesbygningerne.

Imens kom Anom og satte sig sammen med mig og begyndte uden videre at fortælle sin biografi, som han for øvrigt har på tryk.

Desværre fik jeg ikke biografien med.

Han lærte som sagt at danse meget tidligt. Så skete det frygtelige, at hans moder døde, hvilket han aldrig vil komme over, sagde han.

Han måtte så efter sin mors død hjælpe til med at tjene til føden ved at sælge is til nedkøling af madvarer.

Da han fortalte det, gav han udtryk for, at det havde været et kæmpe offer for ham i barndommen.

Hans liv i dag består i at gøre andre mennesker lykkelige gennem hans kunst, som han skaber sammen med sin kone og sin gruppe.

Det største i livet for et menneske at gøre andre lykkelige gennem kunstudøvelse, mener han.

Jeg fortalte, at jeg har samme mål i livet, at skabe glæde gennem min kunst og min undervisning.

Vi uddybede emnet i alle facetter, indtil jeg fornemmede, at det var sengetid.

Den anden dag hos Anom gik med madlavning og pyntning, som moderen foretog fra klokken fem om morgenen til klokken ti om aftenen. Flotte sole i kokosblade blev flettet og hængt op ved altrene og i lofterne, det tog små tyve minutter at lave en sol. Børnene måtte ikke lave dem endnu, men sidde pænt ved siden af og se på, så de kunne lære processen.

En sol tog 20 minutter at lave

Engang fandt jeg moderen nede i "kælderen" dybt koncentreret om at pynte små offerskåle. Det var helt tydeligt, at hun ikke ønskede at blive forstyrret, idet det for hende er en stærk religiøs

handling. Jeg spurgte, om jeg hurtigt måtte tage et billede af hende, hvilket smigrede hende.

Balineserne føler sig smigrede, når de bliver fotograferet.

Om morgenen gik jeg som sagt turen i rismarkerne - for sidste gang, desværre.

Næste gang, jeg besøger Bali, vil jeg bo i rismarkerne en periode.

Da jeg kom hjem fra turen i rismarkerne, var et japansk ægtepar kommet på besøg. De var begge dansere. Han havde for 20 år siden studeret hos Anom, og hun studerede nu dans i Japan. Han og Anom havde ikke set hinanden i 20 år, så der var naturligvis meget at tale om.

Deres lille søn på to år legede med Anoms børn på to og fire. De legede med biler og lego. Desværre talte hun ikke engelsk, så vi talte med enstavelsesord, smil og fagter. Han talte flydende balinesisk med Anom, skønt han ikke havde talt det i lang tid. Efter det japanske besøg, havde Anom lovet mig en tur hen til en fabrik, der laver musikinstrumenter.

Han spurgte, om jeg ville køre på scooter, hvilket jeg noget forbavset bekræftede.

Så vi tog en af deres fine scootere og drønedede af sted gennem byen. Jeg tog fat om livet på ham ved det første sving, for hvad i alverden skulle jeg ellers gøre for ikke at falde af?!

Det var en vidunderlig og højtidelig oplevelse at suse gennem Ubud på scooter med Anom.

Pludselig holdt vi ind ved en butik, hoppede af scooteren og steg ind i lidt ældre bil.

Det var lidt mystisk, men efter en god lang køretur på 20 min. i bilen, nåede vi fabrikken.

Det var lige i middagsheden og det var meget varmt, ikke mindst inde i fabriksbygningerne.

Inde i fabrikken så jeg alle former for gamelan instrumenter. Der var de flotte bambusinstrumenter, smukt malede i rødt og guld og med de dertilhørende små hamre, gongong'er i alle størrelser, bækkener i alle variationer, et væld af bambusfløjter, store og små, trommer samt andre instrumenter jeg ikke kender navnene på.

Jeg kunne ikke blive færdig med at prøve de forskellige gongong'er, som var så forskellige og for mig helt fascinerende. Men på et tidspunkt måtte jeg jo tage mig sammen og blive færdig.

Ved indgangen var opstillede alle de umalede bambusinstrumenter. Ende fladerne er udskårne i smukke mønstre, markeret med løvehoveder.

De endnu umalede instrumenter

Jeg ved ikke om Anom og den herre, som viste os rundt i butikken, havde regnet med, at jeg ville købe instrumenter for flere millioner, idet jeg følte antydning af skuffelse hos dem begge, dog jeg var ikke forberedt på handel. Jeg udtrykte min beundring for deres arbejde og insisterede på, at købe instrumenter næste gang jeg ville besøge Bali. Jeg tog et dejligt billede af Anom i civil.

Anom i civil

Om eftermiddagen gik jeg en dejlig tur i byen Ubud og købte en rejsetaske i patchwork, smukke stoffer til kjoler eller dug i ikat vævning og et meget smukt malet billede på karton af det karakteristiske kegleformede hellige bjerg med et væld af de flamingolignende fugle. Billedet fandt jeg til salg i en gammel garage. En ældgammel mand uden tænder var til stede, men kunne ikke et ord engelsk. Han gjorde tegn til mig om at vente, og lidt efter kom en ung pige og fortalte prisen på billedet. Jeg gav dem pengene, og billedet blev taget ned. Det var brunt af støv, og jeg tænkte, at det nok havde hængt der i 20 år. Jeg spurgte, om de kunne rense det for støv. De tog billedet med sig ind i huset, og efter en evighed kom de tilbage med det indpakkede billede.

Mens de var inde i huset, kikkede jeg mig lidt omkring, og jeg fik øje på familien, som hoppede rundt på gulvet af glæde, mens de lo og råbte. Aldrig har jeg set så glade ansigter som deres efter en handel på Bali. Jeg føler mig heller ikke snydt, billedet er virkeligt smukt og blev også rost af min værtsfamilie i Ubud.

Senere, da jeg kom hjem, overværede jeg undervisning af fire japanske turister, som kom dumpede ind i huset. Anom's kone underviste. De fik en times undervisning i grundøvelser i balinesisk dans, og til slut skulle de lære at spille en meget enkel melodi på gamelan bambusinstrumentet med små hamre i hænderne. To og to sad de over for hinanden og spillede det samme om og om igen i en halv time. Nogle havde sandsynligvis aldrig nogensinde prøvet at være i nærheden af et instrument. Det sås ganske tydeligt.

Den store dreng i familien hjalp til. Han sidder på gulvet i blå bluse og hjælper den voksne japanske herre med at lære melodien, mens bedstefar og de andre børnebørn interesseret følger med.

Jeg hjælper også lidt til med at spille efter at have fået instrukser af sønnen. Midt i alt husarbejdet havde den berømte danserinde tid til at give privatundervisning til japanske turister, som måske aldrig mere i deres liv kommer til at danse igen.

Alligevel er tiden godt anvendt for hende selv, og det er en god måde at tjene penge på.

Det var en oplevelse for mig at se hende undervise med samme strenge disciplin som på en balletskole.

Køkkenet er lille og består af et køleskab af mellemstørrelse, et ekstremt lille køkkenbord, så man sidder på et trin på gulvet og forbereder maden, og en meget lille køkkenvask, hvor al opvask foregår. Den unge tjener tager sig af alt det grove arbejde, så som opvask, rengøring, tøjvask og oprydning hver aften.

Han gik ud og ind mellem os og gjorde de ting han fik besked på. Bare jeg dog havde sådan en tjener derhjemme til at gøre alle de ting, som udmatter mig så enormt!

Til gengæld ville jeg godt unde familien her en opvaskemaskine såvel af praktiske grunde som af hygiejniske.

Til aftensmad om aftenen kom nogle af orkestermusikerne og spiste med. Efter maden viste Anom video film med tidligere forestillinger af Semara Ratih gruppen.

I en af forestillingerne spillede Ivan Hansen på bambusinstrument. Det var sjovt at se ham spille med. Jeg havde jo aldrig set ham før. Komponisten Per Nørgård spillede også med i forestillingen på el-guitar. Det så ret flippet ud og jeg troede næsten ikke mine egne øjne. Kombinationen mellem gamelan-musik og elektrisk musik virkede grotesk på mig, men det fortæller måske mere om mig end om musikken. Jeg kan forestille mig den situation, at have spillet sammen i mange år og derved få inspirationen og lysten ril at blande stilarterne. Men for mig er den balinesiske musik et totalt nyt fænomen og jeg forbinder meget denne form for musik med Bali og ikke med Europa. Musikken udspringer fra Bali's natur og er en helhed i sig selv. Derfor virkede det utrolig

forstyrrende på min oplevelse at se og høre Per Nørgård og nogle andre jazz-musiker spille i den sammenhæng. Jeg oplever gamelan musikerne på et meget højt professionelt niveau og denne kombination lød som amatør musik. Det var måske også meningen! Jeg kan tage fejl og skal ikke dømme, men sådan var min oplevelse af videoen den aften.

Næste dag var så den store ceremonidag, og jeg fik at vide, at jeg kunne gå med pigen til byens store tempel klokken 8.00, hvis jeg havde lyst.

Da jeg næste morgen var parat til at gå, var pigen allerede gået. Jeg havde pyntet mig med et af de flotte stykker stof, jeg havde købt dagen i forvejen, men havde ikke tænkt på at anskaffe mig en tempelbluse, som de balinesiske kvinder bærer til ceremonierne. Jeg havde blot en lille hvid top på.

Der blev varmet vand til faderens bad.

Senere så jeg, hvordan han foran os alle klædte sig på i sine fineste silkeklæder fra top til tå.

Også bedstefaderen blev pyntet i smukke silkestoffer.

Familien havde allerede tidligt om morgenen været samlet til bøn ved deres husaltre.

Ved hjemmets tempelaltre var der pyntet op med guldofferskåle, fyldte med frugter, som jeg for øvrigt havde købt til familien dagen i forvejen.

Jeg holdt mig diskret i baggrunden, men fik lov til at fotografere de smukke altre.

Alter med offerskåle i guld

Moderen gik rundt i sin fineste ceremoni dragt og tændte røgelsespinde på altrene.

Jeg følte mig en anelse i vejen og klodset i al denne skønhed og pragt, men på et tidspunkt kom moderen med en af sine egne ceremonibluser i guldblond. Den ville hun forære mig, så jeg kunne gå med i templet sammen med datteren og hendes kusiner.

Jeg prøver mit nye tøj og danser lidt for mig selv

De ville gå turen til templet sammen med mig og vise mig det hele. I kurven, som pigen bar på hovedet, var offerblomster, ris og et tomt glas til at bringe vievand hjem fra templet.

Datteren og hendes to kusiner

Vi vandrede et kvarter gennem byen og blev på et tidspunkt omringet af amerikanske fotografer, som var helt vilde med at fotografere pigerne. Mig tog de ingen notits af. Jeg havde nærmest indtryk af, at de havde medlidenhed med mig, så klodset jeg var i forhold til de fine små piger i deres smukke dragter.

Jeg var kun en efterligning, det var helt klart...

Nå, ja, jeg følte mig dog i fint selskab, og det kunne nok gå an!! Vi ankom til tempeltrappen, og oppe i templet vrimlede det med hundredvis af ceremoniklædte folk i alle mulige farver. Det var så stærkt og smukt at se. Folk var glade og opstemte og snakkede i ét væk, undtagen når de blev velsignet af præsten, da var de tavse. Vi satte os til rette direkte på jorden og ventede på, at præsten skulle komme hen til os. Det var åbenbart helt i orden for balineserne, at jeg deltog i ceremonien.

Jeg fik øje på amerikanerne, de havde nu fået sharoner på og var nu ikke længere så stor i slaget, men stille og ydmyge.

Og mærkelig nok fik de også øje på mig og nikkede venligt!!

Ja, ja vi er alle Guds kære børn...

Nu kom præsten hen til os.

Han stænkede vievand på os og de blomster, som pigerne havde anbragt foran os, skulle vi nu selv sætte bagved øret og i håret, hvorefter præsten anbragte ris på vores pande. Vi skulle selv

anbringe ris på vores hals. Vi bad ind imellem handlingerne.

Pludselig rejste pigerne sig for at hente vievand fra en stor beholder oppe ved alteret. Vandet kom i det lille glas med låg. De kom tilbage til mig, og glasset og de andre ting, vi havde brugt til handlingen, blev hurtigt pakket ned i kurven, og vi rejste os og forlod templet. Jeg mødte kendte ansigter fra orkesteret og hilste på og vi var alle glade og i feststemning. Jeg gik bagefter de smukke piger, fordi fortovene her er så smalle, at man kun kan gå i gåsegang.

Derhjemme var nu hele familien samlet i det fineste puds, og jeg tog billeder af dem alle i deres møbler i stuen. Vi havde en stilfærdig og afslappet stund sammen, hvor alle viste glæde.

Familien samlet i det fineste skrud

Så pludselig sagde Anom, at de ville køre mig hjem. Han forklarede, at de alle ville køre af sted med mig. For dem var det en del af ceremonien at bringe mig hjem. Vi havde talt om, at jeg ville blive kørt hjem.

Jeg blev overrasket over det pludselige indfald og skyndte mig at pakke mine ting på værelset.

Anom stod og ventede på mig, mens jeg pakkede.

Færdig blev jeg, og vi gik alle ud på gaden og hoppede ind i en splinterny bil af nyeste model med aircondition. Anom insisterede, at jeg skulle sidde foran, og moderen bagved med alle børnene.

Jeg følte mig beæret, og således begav vi os af sted på turen ud af Ubud gennem et landskab, som jeg endnu ikke havde set.

Anom begyndte at synge, og på et tidspunkt spurgte han, om jeg ville høre cd'en med musik af Semara Ratih.

Jeg ville elske at høre musikken, sagde jeg.

Anom sang til musikken hele vejen.

Så oplevede jeg noget meget stærkt: Min hals begyndte at snøre sig sammen, og det gjorde vildt ondt, mens jeg kæmpede for ikke at græde, dog tårerne trillede ned ad kinderne. Det var glædestårer over at være sammen med dem, at blive holdt af og respekteret næsten som et familiemedlem og ikke

kun som en turist. Og det var musikken, der åbnede mine chakras. Og det var også smerte over at skulle forlade dem igen.

På en eller anden måde følte jeg mig stærkt forbundet med disse mennesker. Jeg følte stærke bånd mellem os, ligesom jeg havde følt med mine musikere, jeg havde spillet med på stranden.

Og over for Anom og hans kone følte jeg stor ydmyghed og ærefrygt.

De kørte mig til hotellet, og Anom steg ud og tog min taske til mig.

Jeg gav ham et knus og takkede for alt. På samme måde tog jeg hjertelig afsked med dem alle hver især. Til sidst steg Anom ind i sin flotte bil og kørte ud af hotellets smukke udkørsel, mens jeg vinkede farvel.

Jeg var i den syvende himmel, da jeg i mit fine "udstyr" gik ind i hotellet. Min følelse blev bekræftet til fulde. Alle komplimenterede min smukke dragt og delte begejstret mine beretninger fra Ubud. Jeg var virkelig "høj" af alle mine oplevelser.

Senere havde jeg virkelig behov for ensomhed til at fordøje alle oplevelserne fra de sidste dage.

Jeg følte, at jeg havde hele livet foran mig til at fordøje mine oplevelser.

Det var oplevelser for livet.

Jeg mærkede, at jeg ligesom havde fået medicin til opbyggelse af mit system.

Jeg havde lært sand livsudfoldelse og ærlighed at kende af mennesker, som på mange måder var mig overlegen.

Jeg følte mig ydmyg og ophøjet på samme tid.

Min taknemmelighed var uden ende og jeg takkede for alt.

Resten af dagen og de næste dage gik jeg i dialog med havet og om aftenen med himlens stjerner.

Solnedgang i Kuta

Epilog Tak skønne Bali!

Når jeg kalder min bog for "Tak skønne Bali" skyldes det to årsager:

For det første oplevede jeg en meget stærk form for næstekærlighed, ja, en sand kristenhed på Bali. Balinesernes høje intuitionsniveau gør, at de ved, hvis nogen lider nød på en eller anden måde. Så træder de til med hjælp. Jeg så ingen sove på fortovene om natten. Jeg takker Bali for en oplevelse af, at mit hjerte blev gennemglødet af ægte menneskelig hengivenhed.

En anden side af Bali er den egoistiske selvhævdelse. Den trives i bedste velgående på Bali. Det mærker man specielt blandt de erhvervsdrivende: Det er svært at opleve, at kollegaen ved siden får tjansen og ikke én selv. Dog, er det ikke et fældestræk hos os alle? Er egoismen ikke et redskab til at overleve - gennem manifestation af ens evner?

Det andet, jeg vil takke Bali for, er den sjælelige og fysiske udrensingsproces jeg har været igennem på Bali og det efterfølgende kulturchok, som jeg oplevede ved hjemkomsten til Danmark, og endelig den glæde det har været for mig at nedskrive mine oplevelser.

I dag står det mig klart, at det kulturchok, som jeg oplevede kun tre et halvt år gammel, da jeg flyttede til Danmark efter mit korte, men lykkelige liv i Burundi, Afrika, er blevet udlignet af det kulturchok, jeg fik i februar 2004.

Dengang i 1954 kunne jeg som barn ikke selv tackle problemet. Kulturchokket i februar 2004, som på en måde er en gentagelse af mit kulturchok i 1954, har jeg derimod kunnet bearbejde helt bevidst, og jeg oplever nu, at begge chok er elimineret.

Derfor tak, skønne Bali!

Saksild Strand den 29. juni 2004

Helenemaria danser hjemme i Danmark

